

REFERAT

Referat fra møde i Bibliografisk Råd mandag den 2. marts kl. 11.00-16.00

Deltagere

Henriette Fog, Det Kongelige Bibliotek (formand) (Pkt. 1-6)
Leif Andresen, Det Kongelige Bibliotek
Hanne Hørl Hansen, DBC
Dorete Bøving Larsen, Statsbiblioteket
Pernille Saul, Guldborgsundbibliotekerne
Susanne Thorborg, DBC
Helle Møller Villadsen, Professionshøjskolen UCC
René Høtbjerg Øhlenschlæger, Københavns biblioteker
Anders Cato, Kulturstyrelsen

Kulturstyrelsen

H.C. Andersens Boulevard 2
1553 København V
www.kulturstyrelsen.dk

Anders Cato
Bibliografisk konsulent
Biblioteker

aca@kulturstyrelsen.dk
Direkte tlf. 33 73 33 96

EAN 5798000793132
CVR 26489865

2. marts 2015
Journalnummer 2013-021934

Dagsorden

- Velkommen til Bibliografisk råds nye medlemmer**
Henriette bød de to nye medlemmer af Bibliografisk råd, Helle Møller Villadsen og Pernille Saul velkommen til rådet.
- Godkendelse af dagsorden**
Dagsorden godkendtes.
- Meddelelser**
Henriette fortalte de nye medlemmer kort om arbejdet i BIR.
- National strategi for autoritetsdata**
Behandling af Strategien inden indstilling til Kulturstyrelsen.
/v. Susanne Thorborg (Bilag 1, separat PDF)
Susanne fortalte historien bag arbejdsgruppen og dets arbejde.
Medlemmer i gruppen er Susanne Thorborg (formand), Bente Herborg Christensen, Henriette Fog, Lone Stephansen, René Høtbjerg Øhlenschlæger med sekretariatsbetjening af Anders Cato.

Forslaget til strategi blev gennemgået. Gruppen ønsker nu svar på, om BIR kan stå bag denne strategi og, hvis ja, hvordan vores indstilling til Kulturstyrelsen skal se ud?

Notatet er bygget op med forklaring til hvorfor vi skal have en autoritetsdatastrategi: hvad vi vil opnå; indsatsområder; Hvilke krav stiller vi til autoritetsdata; Hvad skal der til for at implementere autoritetsdata.

Susanne redegjorde for hvert afsnit af notatet.

Det er Kulturstyrelsen der fastlægger rammerne for implementering af autoritetsentiteter i bibliotekernes infrastruktur, og det videre forløb afhænger af Styrelsens svar på indstillingen.

Leif mente, at det vil være aførende for den videre proces, at BIRs indstilling afleveres sammen med et executive summary, der er kort og gengiver hovedtrækkene i strategien.

Leif anførte, at indsatsområdet vedr. sammenhæng til bibliotekernes eksisterende data var for snævert. Vi må sikre, at de lokale systemer kan genbruge autoritetsdata med en direkte genbrugsfunktion. Der var tilslutning til Leifs indvending, og Susanne lovede, at opgaven vil blive defineret bredere i den endelige version af forslaget til strategi, således at det tydeligt fremgår, at man lokalt skal kunne bruge de nationale autoritetsdata.

Dorete spurgte om hele LCAF indgår i VIAF og svaret var Ja.

Hanne: Det er vigtigt at sige, hvad vi gerne vil have ud af den her strategi. Og det er vigtigt at sige, at vi ikke kan sige nej til en autoritetsdatastrategi og senere sige ja til RDA. Indstillingen er, at der skal etableres et nationalt autoritetsdatarepositorium og det er det vi vil anbefale, at Kulturstyrelsen beslutter. Når vi har denne beslutning, må vi siden arbejde videre med autoritetsdataformatet. Sammenhængen til RDA er helt tydelig.

Susanne pointerede, at DanMARC2's autoritetsdataformat (hjælpepostformatet) kun i begrænset omfang har været anvendt i praksis, men at DBC's erfaring er, at der allerede nu er behov for en revision. Hertil kommer de udvidelser, der er en følge af MARC21 Authorities tilføjelser af hensyn til RDA.

Leif syntes, at når vi arbejder med det her er det vigtigt at vi ser det nationale perspektiv og laver et nationalt format. Det må ikke være begrænsende.

Dorete spurgte, om alt er afhængigt af hvilket format vi vælger for RDA. Tænk vi os at vælge RDA med et nyt format (BIBFRAME) eller tager vi MARC? Løsningerne kan blive meget forskellige.

Hanne pointerede, at det er højst usandsynligt at vi kommer ind i noget andet end et MARC-format den første tid. Er vi ikke nødt til at begynde med en MARC-løsning, men måske en lidt friere løsning?

Susanne konkluderede, at opgaven vedr. eksisterende og nye fælles formatløsninger skal knyttes sammen med formatmæssige beslutninger i forbindelse med RDA.

René anførte, at vi må tænke kulturformidling generelt, arkiv, museer osv. Vores autoritetsdata må kunne samspille med deres data.

Susanne opsummerede diskussionen med, at der vil laves et executive summary på 1-1,5 side. Udgangspunkt i indstillingen bliver, at man i første omgang ønsker opbakning til, at der arbejdes videre med de skitserede manglende analyser og modeller mv. med henblik på en senere beslutning om implementering af strategien, herunder bl.a. etablering af et national repositorium med sammenhæng til VIAF. Dette bliver også en del af den samlede RDA-strategi.

En del af de opgaver, som strategien peger på, vil skulle varetages i anden regi end BIR, f.eks. i BIL, *Kulturstyrelsens Udvalg for Bibliotekernes Interaktion og Lånesamarbejde*.

Executive summary, plus indstilling sendes til endelig godkendelse i BIR, før den går til Kulturstyrelsen. Det er vigtigt, at vi er enige, når vi sender indstillingen ind.

5. **Status om RDA-projektet.**

- a. Drøftelser af oplæg fra de ansvarlige indenfor respektive opgaver:
  - i. Hvorfor RDA? /v. Hanne Hørl Hansen (Bilag 2)
Hanne redegjorde for indholdet i udkast til Bilag2.

Henriette spurgte i hvad høj grad vores beslutninger rundt om e-ressourcekatalogisering vil blive bedre løst med RDA?

Hanne replicerede, at RDA ikke helt løser de problemer vi har, men det gjorde de tidligere danske regler heller ikke. RDA er mere konservativt end Hanne havde håbet på.

Dorete mente, at der er en mere implicit kobling mellem det fysiske og digitale materiale, nu når de er parallelle i RDA.

RDA har også en ambition at nå udenfor biblioteksverden, svarede Hanne, så hvis man nu håber at nå disse områder, så er det mere sandsynligvis at disse finder en vej til RDA, end til de danske katalogregler.

Leif replicerede, at vi nu laver en databrønd, og vi har jo brug for et fint fremvisningsformat også.

- ii. RDA – status /v. Hanne Hørl Hansen (Bilag 3)

Hanne præsenterede sit udkast til dokument vedr. status på RDA i Danmark og der var en del kommentarer.

Hanne fortalte også om det nordiske forsøg med at påvirke IFLA til at tage en større rolle indenfor RDA. Det er vigtigt at IFLA også selv ser en rolle her. Det skal ikke kun være JSC og de angloamerikanske lande, der driver dette spørgsmål videre.

Hanne spurgte, hvorfor NB i Norge truffet en beslutning kun for NB. Hvorfor laver man ikke en national profil?

I Danmark er det Kulturstyrelsen der træffer beslutning, betonedede Leif, og så bliver det en enig national beslutning.
- iii. Fordele og ulemper i forhold til RDA som det foreligger nu /v. Hanne Hørl Hansen (Bilag 4)

Leif betonedede, at man ikke længere kan skrive det som to muligheder. Der findes kun en mulighed og det er at lave en dansk profil.

Dorete spurgte, om der er nogen, der har lavet sin egen profil og ikke følger Core. Går det, og hvad er egentlig en dansk profil?

Hanne tilføjede, at vores hovedprincip skal være, at vi følger RDA. Ellers bliver det ressourcemæssigt svært.

Derefter fulgte en lang diskussion om, hvor smertegrænsen egentlig går, for hvor langt vi kan gå i Danmark og være så nære RDA som muligt, uden at alligevel gå alt for langt fra danske traditioner.

Dorete betonedede, at vi ikke skal sige at vi kan gøre alt med en dansk profil, for det kan vi ikke. Men en del lader sig gøre.

Hanne og Henriette konkluderede, at hovedintentionen er ikke at have mange afvigelser.
- iv. Indflydelse på de sammenhænge som bibliotekernes data indgår i /v. Dorete Bøving Larsen & René Høtbjerg Øhlenschläger (Bilag 5)

Dorete redegjorde for arbejdet med papiret.

En diskussion fulgte om valget af format den dag man skifter til RDA. Kan vi beholde DanMARC2 eller er en midlertidig overgang til MARC21 at fortrække, før vi får BIBFRAME?

Der er forskel på at have MARC21 som nationalt format og at enkelte biblioteker vælger MARC21, betonedede Leif. Scenarie B i papiret handler om enkelte biblioteker.

Hanne betonedede, at vi ikke må give signaler om, at alt er muligt. Dataudveksling skal være mulig. Men vi skal dog ikke opmuntre Danmark til at gå mange forskellige veje.
- v. Sammenhæng mellem format og regler /v. Susanne Thorborg, Leif Andresen (Bilag 6)

Leif redegjorde for det dokument han og Susanne havde skrevet

sammen. Der kan tages udgangspunkt i tre scenarier:

Der kan tages udgangspunkt i 3 scenarier:

1. Indførelse af RDA uden samtidigt formatskift
2. Indførelse af RDA med samtidigt skift af format til BIBFRAME
3. RDA indføres ikke (umiddelbart) som katalogiseringsregler i Danmark

Scenarie 3 (RDA indføres ikke (umiddelbart) som katalogiseringsregler i Danmark) kan, med BIR's overordnede beslutning om at anbefale overgang til RDA, umiddelbart synes uinteressant, men er med, da det er vigtigt pointere, at det ikke er gratis at lade være, selvom vi ikke endnu har lavet en beregning på, hvad det skulle koste.

Scenarie 2 (Indførelse af RDA med samtidigt skift af format til BIBFRAME) er på grund af tidshorizonten for BIBFRAME, heller ikke attraktiv.. Så scenarie 1 (Indførelse af RDA uden samtidigt formatskift) er mest sandsynligt og bedst. Men den dag vi har BIBFRAME, skal vi sikkert skifte.

Hanne syntes at vi skal være meget skarpe i vores anbefaling, så at der ikke er nogen tvivl om hvilken retning vi vil gå.

Udvalget konstaterede, at der var stort overlap mellem Dorete/Renés oplæg og det fra Leif/Susanne, og det blev besluttet at de 2 oplæg skal sammenskrives til et samlet notat. Den samlede gruppe går videre med dette.

- vi. Økonomi & omkostninger /v. Henriette Fog, Anders Cato og Hanne Hørl Hansen (Bilag 7)

Henriette redegjorde for papiret. Papiret går ikke ind i detaljer, men redegør kun for mulige omkostninger. Alt kommer an på, hvad vi beslutter om. For det er det svært at sige, hvad de forskellige dele af projektet koster.

Leif pointerede, at der mangler en overvejelse om, hvad det koster at lade være.

Vi har imidlertid glemt en ting, sagde Susanne og det er planlægningsarbejdet. Forholdet mellem hvad der er centralt, og hvad der er lokalt, er vi nødt til at belyse mere. Vi er nødt til at være lidt tydeligere om, hvad planlægningsarbejdet går ud på, og hvad det koster.

I forhold til spørgsmålet om styregruppe mente Hanne, at man i stedet for kunne have noget i stil med en "task force", som man kan indkalde, når der er behov derfor.

Det man har brug for i bibliotekerne, er en værktøjskasse med hvad man skal lave for at kunne gå over, mente Dorete.

Susanne betonedede, at det er den centrale løsning, vi må lægge vægt på, så at vi får konsistens i arbejdet. Det er en stor opgave, og det ville vel være bedre, hvis vi bar byrden sammen. Det burde være tydeligere, at vi anbefaler den centrale model.

René afsluttede diskussionen med, at det er vigtigt, at vi er tydelige med, at det her indeholder en del eget arbejde, og vi kan ikke vente med det, det skal laves.

b. Planlægning

i. Den videre skriveproces

Det blev diskuteret, hvordan BIR:s nye medlemmer skulle involveres i arbejdet, og man besluttede så, at de nye får den læseopgave kritisk at læse det der bliver færdigudarbejdet

ii. Indstilling

Vi arbejder videre med indstillingen, som ifølge planerne skal afleveres til Kulturstyrelsen i oktober.

c. Tidsplan

Vi prøver at holde den tidsplan vi allerede har lavet, dvs. at alle dokumenter til indstillingen skal være klar til den 31. maj. Siden begynder arbejdet med at sætte alt sammen til et konkret notat. Næste møde ca. uge 20 (efter mødet korrigeret til 24-25). Anders sender Doodle ud.

Næstformanden overtog mødeledelsen fra dette punkt

6. Arbejdsgruppe vedr. BIBFRAME

Status fra arbejdsgruppen /v. Leif Andresen

Leif redegjorde for arbejdet, der førte frem til til BIBFRAME, og det arbejde der hidtil er blevet gjort. BIR's BIBFRAME-arbejdsgruppe er blevet udnævnt, og den har haft et møde. Næste møde er på onsdag den 4. marts. Forskellige opgaver er uddelt til de 12 medlemmer, der er med i arbejdsgruppen. Det første år handler mere om at gå dybden med BIBFRAME. En undergruppe om konverteringsspørgsmålet er dannet, og det er en relativt stor opgave. Det er et stort spørgsmål, hvornår vi skal lave denne konvertering. Sally McCallum på LC regner med, at BIBFRAME er klart til overgang i 2017, men det er der en del, der stiller spørgsmålstegn ved. En stor ting vil også være håndtering af beholdning. Gruppen rapporterer videre på næste BIR-møde.

7. Nationalbibliografiske registreringer

/v. Hanne Hørl Hansen

a. Netressourcer i Nationalbibliografien

Rapport fra DBC (Bilag 8)

Hanne redegjorde for de ressourcer der er online og som registreres i Nationalbibliografien. Det redegøres der for årligt. Se bilag for mere informationer.

BIR accepterer rapporten.

b. **Nationalbibliografiske registreringer 2014**

Nationalbibliografisk regnskab om hvilke vægtede registreringer man har lavet.

Hele tiden ligger man over de 10 % man må overskride af vægtede registreringer. Man troede at de fysiske registreringer ville dale, men så er det ikke. De stiger – og netpublikationerne går langsomt opad. Man har hørt at tendenserne er de samme i udlandet. Se bilag.

8. **Formatopdateringer**

a. **Til drøftelse/beslutning af BIR**

- i. Katalogiseringsreglernes Bilag J. Nye funktionskoder for ophav. Forslag til ændringer fra DBC og Det Kongelige Bibliotek (Bilag 9) Hanne redegjorde for dokumentet: En del danske koder kommer vi ikke fra pga. deres sammenhæng til biblioteksafgiften, men vi tilstræber så få specialkoder som muligt.

I bilaget mangler stadig de definitioner, der blev efterlyst på sidste BIR-møde. For ikke at forsinke iværksættelsen af ajourføringen af Bilag J i forhold til MARC21 yderligere, besluttedes det, at bilaget, i den form det blev forelagt for BIR på mødet. d. 27.11.2014, skal publiceres nu.

Supplerende koder og de resterende definitioner udredes inden næste møde.

- ii. Felt 082, delfelt \$c. Anmodning fra Det Kongelige Bibliotek om at gøre feltet ikke obligatorisk (Bilag 10) Susanne redegjorde for baggrunden for forslaget. BIR vedtager forslaget

b. **Godkendt af BIR FU – til skriftlig høring i rådet
Indsigelsesfrist sammen med referatet**

Der var intet til dette punkt.

c. **Besluttet af BIR FU**

Der var intet til dette punkt

9. **Handlingsplan for 2014-2015.** (Bilag 11)

Handlingsplanen blev gennem gået og revideret. Revideret version vedlægges referatet.

10. **Eventuelt**

National strategi for autoritetsdata - ud- kast

Indhold

Hvorfor en national autoritetsdata-strategi?	9
Visionen	10
Mål.....	10
Indsatsområder	11
Samarbejde om entydig identifikation	11
VIAF - genbrug og internationalt samarbejde om autoritetsdata	11
Nationalt autoritetsdata repositorium med sammenhæng til VIAF	12
Sammenhæng mellem autoritetsdata og eksisterende bibliografiske data	12
Linked open data	13
RDA - international dataudveksling i fremtiden	13
Funktionelle krav til autoritetsdata	13
Typer af autoritetsdata.....	15
Implementering af strategi.....	16
Modeller og implementering	16
Supplerende analyser	16
Regler og best practice	17
Øvrige tiltag	17
Bilag (baggrundsmateriale)	18
Bilag 1: Brugscenarier	18
Bilag 2: Autoritetsdata i dag – status.....	23
Bilag 3: Oversigt over væsentlige attributter til forskellige autoritetsdatatyper	25

Hvorfor en national autoritetsdata-strategi?

Bibliografisk Råd har igangsat arbejdet med udarbejdelsen af en national strategi for autoritetsdata. Hensigten er dels at få fokus på de udfordringer i det bibliografiske arbejde med autoritetsdata, som vi står overfor i dag, og som vi mener, er ved at ændre sig radikalt, dels at få anbefalet et antal indsatsområder, som kan gøre os i stand til at imødegå disse udfordringer.

Biblioteksverdenen arbejder i dag med udgangspunkt i FRBR¹, hvor hensigten med autoritetsdata er, at man skal sikre autoriserede søgeindgange på de entiteter, der bliver identificeret i katalogiseringsprocessen, således at man samler eller relaterer data. Dette er principper, som er rigtig gode for de brugere, som skal søge og identificere personer, materialer osv. i en katalog eller database, og som vi ved mange års erfaringer med at producere bibliografiske data har kunnet se et stort potentiale i at lave.

Autoritetsdata er dog ikke udelukkende et begreb, som vedrører valg og udformning af en autoritativ form i et bibliografisk univers, men også et begreb, som dækker identificering af identiteter og deres indbyrdes fælles tilhørsforhold og relationer i mange andre sammenhænge som f.eks. forskere, geografiske lokaliteter etc.

Nationale digitaliseringsprojekter og webkataloger har givet brugerne mange flere muligheder på nettet. Det betyder, at søgeadfærden for vores brugere er i en digital kontekst og behovet for at få understøttet søgninger i denne sammenhæng er en udfordring for bibliotekerne. Set i en autoritativ kontekst vil opgaven være at sikre adgang til globale autoriteter og skabe relationer, som kan give merværdi og støtte navigation. Brugerne forventer, at bibliotekerne er en autoritativ kilde.

Den internationale biblioteksverden står overfor at skulle implementere et nyt regelsæt, RDA², som er afløseren for det anglo-amerikanske regelsæt, AACR2³, som de nuværende danske katalogiseringsregler bygger på. Grundprincipperne for RDA følger principperne i FRBR, hvilket indebærer, at der i RDA er fokus på, at der skal beskrives og tildeles "access points" til forskellige elementer (entiteter) vedrørende det registrerede materiale, samt på at angive entiteternes indbyrdes relationer, fremfor, som de hidtidige regler foreskriver, at opbygge en fuldstændig bibliografisk poststruktur for hvert enkelt biblioteksmateriale. I den sammenhæng får autoritetsdata en vigtig rolle, da man for at navigere i en sådan datastruktur, mange gange bør have adgang til en autoritativ indgang for at komme videre. For bibliotekerne er det desuden væsentligt, at der skal være mulighed for at opbygge et sådant hjælpemiddel på en rationel måde, hvilket RDA gerne skulle kunne understøtte.

Andre internationale initiativer hvor autoritetsdata spiller en væsentlig rolle er BIBFRAME⁴ og Schema.org⁵.

For BIBFRAMEs vedkommende er hensigten at imødekomme udviklingen indenfor webteknologien/arkitekturen ved at give fleksible metoder til håndtering og formatering af fremtidens katalogisering, sikre linked data og sikre fælles metoder til overførsel af bibliografiske informationer etc. I denne model indgår autoriteter også som en hoveddel af uni-

¹ FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records): <http://www.ifla.org/publications/functional-requirements-for-bibliographic-records>

² RDA (Resource Description and Access: <http://www.rda-jsc.org/rda.html>

³ AACR2 (Anglo-American Cataloguing Rules, 2. edition): http://en.wikipedia.org/wiki/Anglo-American_Cataloguing_Rules

⁴ BIBFRAME (Bibliographic Framework Initiative): <http://bibframe.org/>

⁵ Schema.org: <http://schema.org/>

verset, og de udgøres her af et antal veldefinerede entiteter med relationer til et værk og dens manifestation. Entiteterne kan være personer, steder, emner, organisationer, med relation til værket/manifestationen. Disse autoriteter skal sikre effektive og troværdige pegepinde, som kan hjælpe til med at navigere og frembringe relaterede entiteter. BIBFRAME-autoriteter er dog ikke tiltænkt at skulle erstatte allerede eksisterende autoriteter men tænkes indskudt som et ekstra "abstraktionslag", der kan samle indgange til flere forskellige web-baserede autoriteter.

Schema.org er ikke udsprunget af biblioteksdomænet, men af et samarbejde mellem nogle af de største søgemakereaktører, bl.a. Bing, Google, Yahoo! og Yandex, og det har til formål at skabe fælles rammer for udnyttelse af mulighederne i det semantiske web. For bibliotekerne er berigelse af data med opmærkning i schema.org en oplagt mulighed for at bringe bibliotekernes velkurerede data - herunder ikke mindst autoritetsdata - i spil i en større kontekst på nettet.

Der er således mange områder, hvor autoritetsdata er i stigende fokus, og det er vores vurdering, at det er nødvendigt med en national strategi for området, hvis vi som samlet dansk biblioteksvæsen skal kunne møde de udfordringer vi står over for. Autoritetsdata bør være en del af det metadatasamarbejde, som der er en lang og god tradition for i de danske biblioteker.

Det er håbet, at vi med fastlæggelse af en national strategi kan bidrage til at få identificeret de konkrete udfordringer og til at få påpeget de væsentligste indsatsområder for de kommende år - samtidig med at vi undervejs skal være åbne for at rette ind efter udviklingen, da der til stadighed ellers kan være fare for, at teknologien vil overhale os.

Visionen

Visionen er, at man med etablering af et nationalt autoritetsdatasamarbejde kan optimere resource discovery for bibliotekernes slutbrugere og samtidig understøtte såvel internationalt som nationalt samarbejde om skabelse og genbrug af autoritetsdata indenfor bibliotekssektoren - på kortere og længere sigt.

Visionen er også, at et sådant samarbejde kan realiseres således, at bibliotekernes autoritetsdata fremadrettet har en karakter og en tilgængelighed, der også kan gøre dem attraktive for aktører udenfor biblioteksdomænet.

Mål

Til opfyldelse af visionen kan der formuleres en række konkrete mål samt peges på, hvordan disse mål kan realiseres.

Følgende er de vigtigste overordnede formål med autoritetsdata:

Øge brugernes mulighed for resource discovery i bibliotekernes data ved at integrere yderligere metadata, der relaterer sig til de beskrevne bibliografiske objekter. Eksempler på sådanne supplerende data kan være biografiske oplysninger om en forfatter, koordinaterne på en lokalitet, emners semantiske relationer etc.

Give åben adgang til data, dvs. gøre data tilgængelige, såvel teknisk som rettmæssigt, på en måde der vil gøre det muligt såvel for biblioteker som for aktører uden for biblioteksdomænet at bidrage til og udnytte nationale autoritetsdata.

Understøtte éntydig identifikation af enkelte entiteter, der indgår i de bibliografiske data, det være sig personer, korporationer, værker, lokaliteter, emner eller andet.

Dette er helt centralt i forhold til den måde, hvorpå man fremover vil skulle strukturere bibliografiske data, hvad enten der er tale om RDA eller BIBFRAME. Brugsmæssigt vil dette også være af stor betydning i forhold til f.eks. rettighedsstyring (hvem skal krediteres for hvad?) eller søgning (find alle repræsentationer af den samme entitet – uanset det konkrete tekstlige udtryk i metadata)

Fremme samarbejde om metadataskabelse - internationalt såvel som nationalt - ved at sammenstille variantformer af benævnelser for den samme entitet på tværs af forskellige katalogiseringsregler/-praksis og sprog, vil det være muligt at genbruge andre institutioners autoritetsdata uden nødvendigvis at gå på kompromis med egne regler/egen praksis

Rationalisere metadataskabelse bl.a. ved at give mulighed for automatisk at tilføje relationer til alternative former når opslagsform er valgt.

Indsatsområder

Ud fra disse overordnede mål kan der peges på en række strategiske satsningsområder for et nationalt samarbejde om autoritetsdata i Danmark.

Samarbejde om entydig identifikation

En væsentlig funktion for autoritetsdata er at understøtte den entydige identifikation af en entitet – det være sig en person, en organisation, en lokalitet eller andet.

Der findes i dag 2 væsentlige internationale tiltag, der understøtter en entydig identifikation af personer: ISNI⁶ og ORCID⁷. Begge systemer har som formål at tildele et persistent ID til personer, men hvor ISNI overvejende har fokus på skabere af kreative værker, har ORCID primært sit sigte mod forskere og forskningsregistreringens behov. ISNI og ORCID har i januar 2014 underskrevet et "Memorandum of Understanding" der har til formål at sikre sammenhængen – herunder den tekniske interoperabilitet mellem de 2 systemer.

Der er i DEFF-regi givet tilskud til et projekt, der skal få alle forskere i Danmark ført ind i den globale forskerdatabase ORCID⁸. Det er DTU (Danmarks Tekniske Universitet), der er koordinator på projektet, der tæller 6 universiteter, Kulturministeriets forskningsinstitutioner ved Det Kongelige Bibliotek samt alle UC'erne (University Colleges) via UC-Viden. Der er derimod, så vidt vides, pt. ingen konkrete biblioteksrelaterede ISNI-projekter på nationalt niveau.

Den nationale autoritetsdataindsats skal omfatte allerede eksisterende initiativer vedr. tildelelse af persistente ID'er til personer som ISNI og ORCID, herunder fastlægge hvorledes ISNI skal indgå i danske nationalbibliografiske autoritetsdata.

I det omfang, der internationalt findes andre veletablerede og udbredte systemer for persistente og unikke ID'er for andre entiteter end personer, bør disse også anvendes i danske autoritetsdata, og en nærmere analyse af området er derfor også et vigtigt indsatsområde.

VIAF - genbrug og internationalt samarbejde om autoritetsdata

Et vigtigt potentiale ved autoritetsdata er mulighederne for genbrug og internationalt samarbejde om data.

⁶ ISNI (International Standard Name Identifier). For en nærmere beskrivelse se: <http://www.isni.org/>

⁷ ORCID (Open Researcher and Contributor ID). For en nærmere beskrivelse se: <http://orcid.org/>

⁸ Afrapportering af forprojekt, der dannede baggrund for det igangværende [Deff-projekt](#). En kort præsentation af projektet kan ses i Perspektiv, 2014,6:

<http://bf.dk/FagmagasinetPerspektiv/Bladet/2014/Perspektiv6/EtNummerTilAlleForskere>

Det danske nationale samarbejde om autoritetsdata bør derfor foregå i tæt sammenhæng til det internationale samarbejde på området.

I den forbindelse spiller **VIAF**⁹ en helt central rolle.

Udover, at man her har etableret en fælles platform for koordinering og publicering af en lang række landes nationale autoritetsdata, kan man også gennem VIAF-samarbejdet tilføje ekstra værdi til de nationale autoritetsdata: VIAFs match af autoritetsdata fra de deltagende lande/organisationer gør det muligt for den enkelte deltager efterfølgende at hente og genbruge data fra andres autoritetsposter. Som en væsentlig faktor skal det nævnes, at et samarbejde mellem VIAF og ISNI sikrer adgang til ISNI via VIAFs autoritetsdata. Også andre berigelser, der foretages direkte i VIAF, fx links til Wikipedia, vil kunne genbruges og indgå i de nationale data.

Gennem deltagelse i VIAF-samarbejdet gives der således muligheder for at berige og udbygge data til gavn for bibliotekernes brugere.

Danmark deltager allerede nu i VIAF-samarbejdet gennem eksport af danske nationalbibliografiske autoritetsposter fra DBC's autoritetsbase.

Fortsat dansk deltagelse i VIAF-samarbejdet skal være en del af det nationale samarbejde om autoritetsdata.

Nationalt autoritetsdata repositorium med sammenhæng til VIAF

Det nationale samarbejde om skabelse og genbrug af metadata bør understøttes af et nationalt repositorium for autoritetsdata. De nationalbibliografiske data vil være et oplagt udgangspunkt for dette.

Til realisering af dette skal der etableres et fælles dansk autoritetsdatarepositorium der - som minimum - rummer autoritetsdata fra den danske nationalbibliografi.

Som nævnt er sammenhængen til internationale autoritetsdata vigtig, og det forudsættes derfor, at et dansk autoritetsdatarepositorium skal kunne interagere med tilsvarende internationale kilder.

Inden realiseringen af et nationalt autoritetsdatarepositorium er der imidlertid en række forhold, der skal klarlægges nærmere. Blandt disse er de vigtigste: fastlæggelse af hvilke autoritetsdatatyper, der skal være omfattet af det nationale samarbejde, samspillet mellem de nationalbibliografiske autoritetsformer og bibliotekernes data, understøttelse af åben adgang til data samt sammenhængen til det internationale autoritetsdataarbejde som fx VIAF.

Ovenstående spørgsmål vil blive uddybet i afsnittet om implementering af autoritetsdatastrategien.

Sammenhæng mellem autoritetsdata og eksisterende bibliografiske data

Et særligt indsatsområde vil være at sikre størst mulig sammenhæng mellem autoritetsdata og metadata, det være sig bibliotekernes eksisterende bibliografiske data eller metadata, der også fremadrettet importeres fra eksterne dataleverandører.

Der skal derfor foretages en nærmere analyse af de konkrete behov på dette område og herudfra opstilles mulige implementeringsmodeller.

---

⁹ VIAF (Virtual International Authority File): <http://viaf.org>

Linked open data

Det er et mål, at der skal være åben adgang til de danske autoritetsdata. Dette gælder såvel i forhold til den forretningsmodel, der vælges, som for den tekniske tilgængeliggørelse af data.

Linked open data vil være et nøglebegreb i denne sammenhæng, og der findes forskellige internationale initiativer, der bl.a. arbejder med at opstille datamodeller, der strukturerer og tilgængeliggør metadata – herunder autoritetsdata - som linked data.

De væsentligste er i denne sammenhæng BIBFRAME, schema.org og Europeanas datamodel: EDM¹⁰.

Et grundlæggende træk ved disse og andre datamodeller, der understøtter LOD, er, at autoritetsdata indgår som selvstændige entiteter på linje med andre entiteter fra det bibliografiske univers.

En anden ting, som det er væsentligt at nævne, er, at autoritetsdatabegrebet i disse modeller rækker ud over en traditionel opfattelse af autoritetsdata, idet det foruden navne på personer og korporationer, steder, emner etc. også åbner for, at andre datatyper, som fx materialetyper og udgiveroplysninger kan betragtes som autoritetsdata.

Danske autoritetsdata skal tænkes ind i denne kontekst og der skal udarbejdes en konceptuel model, der understøtter deres funktion i et linked data univers.

RDA - international dataudveksling i fremtiden

Ideen med linked data bygger på en datamodel, hvor metadata i form af "lukkede" bibliografiske poster vil blive afløst af selvstændige entiteter der linkes sammen via relationer. Denne model går igen i det nye katalogiseringsparadigme, der er under implementering internationalt i form af RDA. I RDA spiller autoritetsdata en meget væsentlig rolle i de relationer, som skabes mellem entiteterne.

RDA, der er de nye katalogiseringsregler, afløser de hidtidige anglo-amerikanske regler (AACR2) i en lang række lande, herunder USA, Canada, England, Tyskland, Holland og Norge. Det betyder bl.a., at flere og flere af de udenlandske poster, vi importerer eller stiller til rådighed for danske biblioteksbrugere, vil være skabt efter disse regler.

Bibliografisk Råd har i 2014 besluttet, at der i 2015 vil blive udarbejdet en indstilling til Kulturstyrelsen med anbefaling om, at vi i DK skifter vores katalogiseringsregler til RDA. Dette vil bl.a. indebære, at vi fremover skal forholde os til autoritetsdata, dels fordi de indgår som en del af RDA's opbygning, dels fordi de vil indgå i importerede data.

Funktionelle krav til autoritetsdata

Ud fra en række brugsscenarier for autoritetsdata i danske biblioteker (se i [Bilag 1](#)), samt på baggrund af de ovenfor beskrevne aktuelle udviklingstendenser inden for det bibliografiske område, kan der opstilles følgende overordnede funktionelle krav til autoritetsdata, der således skal kunne:

- understøtte éntydig identifikation af en given entitet gennem brug af unikke og persistente identifikatorer (URI'er¹¹)
- sammenholde tekstlige variantformer for samme entitet og give mulighed for at vælge en foretrukken form

¹⁰ EDM (Europeana Data Model): <http://pro.europeana.eu/edm-documentation>

¹¹ URI (Uniform Resource Identifier): http://en.wikipedia.org/wiki/Uniform_resource_identifier

Bilag 1: Forslag /Arbejdsgruppen vedr. national strategi for autoritetsdata

- understøtte semantiske netværk, der muliggør meningsfuld navigation mellem relaterede entiteter
- fremme interoperabilitet ved at være struktureret og formateret ud fra fælles rammer

Ikke mindst under inspiration af den udvikling, der foregår inden for det semantiske web og linked data, bør det fremadrettet være et unikt ID (en URI) der er den nøgle, der sammenholder forskellige repræsentationer af den samme entitet – det være sig en person, en organisation, et emne, en lokalitet etc.

Unikke ID'er kan i denne sammenhæng være allerede eksisterende URI'er, som fx ISNI eller ORCID eller der kan anvendes nationalt eller lokalt fastlagte URI'er. De nærmere retningslinjer herfor skal fastlægges.

Brug af URI vil bl.a. betyde, at der fremadrettet ikke vil være behov for en entydig, autoritativt vedtaget navneform som kollokativt element.

Hermed dog ikke være sagt, at det ikke i mange sammenhænge, fx i nationalbibliografien, vil være både praktisk og hensigtsmæssigt at opretholde kravet om en vedtagen navneform/foretrukken term – således som det da også er angivet i de nuværende katalogiseringsregler. Som eksempel kan nævnes, at autoritetsdata ofte også fungerer som fælles opstillingsdata, f.eks. i folkebibliotekerne. Her vil kravet om fortsat at kunne angive en vedtagen/foretrukken form til entiteten være ufravigeligt.

Den nationale indsats må derfor finde en passende balance mellem på den ene side at understøtte entydig identifikation gennem tildeling af URI'er og, på den anden side, hvor det er hensigtsmæssigt, at give mulighed for, at forskellige varianter af navnet på samme entitet kan eksistere parallelt, med mulighed for at kunne angive, at der i blandt dem er en form, der er den foretrukne inden for en gruppe af brugere.

I forhold til kravet om at understøtte semantiske sammenhænge vil det tillige være væsentligt, at relationer mellem entiteter indgår som en del af autoritetsdata. Som eksempler herpå kan nævnes oplysninger om evt. navneskift (især for personer og korporationer) eller relationerne mellem emner som fx over- eller underordnede begreber.

Samarbejde om autoritetsdata indgår som en væsentlig del af strategien, og en forudsætning for interoperabilitet vil være, at der er fælles rammer for strukturering af autoritetsentiteter. Set i dette perspektiv vil fastlæggelse af fælles rammer for strukturering og formatering af autoritetsdata være et væsentligt middel til at opnå den ønskede funktionalitet.

I forbindelse med virkeliggørelse af strategien vil der derfor ligge en vigtig opgave i at pege på holdbare, fælles formatløsninger, der på samme tid både skal være optimale i forhold til fremtidige løsninger baseret på linked data og desuden skal kunne understøtte samspillet mellem autoritetsentiteter og bibliotekernes eksisterende data indenfor de etablerede rammer.

I princippet gælder ovenstående funktionelle krav for alle typer af autoritetsdata, men i praksis vil man skulle forholde sig forskelligt, alt efter hvilken type af autoritetsdata, der er tale om. I de følgende afsnit vil dette blive uddybet nærmere i forhold til de enkelte typer af autoritetsdata.

Typer af autoritetsdata

Med udgangspunkt i en traditionel opfattelse af autoritetsdata, er følgende datatyper relevante som autoriteter:

- personer
- korporationer
- (titler)¹²
- emner ('topics')

Set i lyset af RDA og BIBFRAME, vil også andre dataelementer skulle tænkes ind som autoritetsdata i fremtiden. Det drejer sig først og fremmest om FRBR-entiteterne

- work
- expression

Herudover vil andre dataelementer med stor grad af genbrug, og hvor ensartethed er ønskelig være relevante som selvstændige entiteter. De vigtigste vil være:

- lokaliteter
- sprog
- materialetyper

Det skal bemærkes, at ovenstående omfatter autoritetsdatatyper, der i dag må anses for de mest relevante. Udviklingen kan ændre ved dette og andre typer kan komme til. Området skal derfor løbende vurderes.

Som nævnt gælder strategiens overordnede visioner og mål naturligvis for alle autoritetsdatatyper, men den konkrete målsætning kan variere fra datatype til datatype, alt efter relevans på nationalt/fællesskabs niveau eller kompleksitet.

Implementering af strategien vil derfor skulle differentiere i forhold til typerne og afspejle de konkrete problemstillinger, der karakteriserer hver enkelt datatype. Endvidere skal der udarbejdes anbefaling af prioritering af eller evt. rækkefølge for implementering af de forskellige typer.

De funktionelle krav vil tillige være afgørende for hvilke attributter, der knyttes til de forskellige typer af autoritetsdataentiteter. Til illustration af dette vil de *væsentligste* attributter, der bør knyttes til personautoriteter være:

- vedtaget navn
- variantformer – herunder varianter i forskellige transkriptioner og alfabeter
- identifikatorer knyttet til personen (ISNI, ORCID)
- relationer til biografisk og historisk information mv. Fx oplysning om navneskift, fødsels- og dødsår, nationalitet, køn, arbejdsmæssig tilknytning

I [Bilag 3](#) ses tilsvarende oversigt for andre autoritetsdatatyper. Udarbejdelse af en detaljeret beskrivelse for alle relevante autoritetsdatatyper inklusiv angivelse af et anbefalet minimumsniveau skal indgå som en del af implementeringen af autoritetsdatastrategien. I samme forbindelse skal også krav i forlængelse af overgang til RDA indtænkes.

---

¹² Titler som selvstændige autoritets-entiteter er ikke relevante i RDA, hvor titel indgår som attribut til works og expressions

Implementering af strategi

Inden strategien kan implementeres i bibliotekernes nationale infrastruktur, vil der være endnu en række opgaver, der skal løses. Nogle af disse vil have karakter af yderligere afklaring og analyse, andre vil være tiltag vedr. fastlæggelse af regler og best practice, mens andre igen vil være egentlige udviklingsopgaver med henblik på at kunne etablere de tekniske løsninger.

Nedenstående liste er ikke at betragte som fuldstændig opgaveplan for realisering af strategien, men udgør en samlet oversigt over de væsentligste opgaver, der kan adresseres i forbindelse med det videre arbejde med virkeliggørelse af strategien.

Modeller og implementering

Etablering af et nationalt dansk autoritetsdatarepositorium indgår som et væsentligt indsatsområde i strategien. Inden dette kan realiseres, udestår dog endnu et stykke arbejde med udarbejdelse af modeller for, hvordan et sådant repository skal indgå i bibliotekernes infrastruktur, og hvordan forbindelsen til VIAF skal være, og ikke mindst et egentligt udviklingsprojekt, der har som mål at etablere repositoryet.

De overordnede opgaver vil være:

- Der skal opstilles en model for det nationale autoritetsdatarepositorium, der sikrer optimal udnyttelse og genbrug af autoritetsdata i danske biblioteker. Modellen skal adressere såvel sammenhængen til eksisterende data som det fremadrettede datasamarbejde i et linked data univers.
- Udarbejdelse af modeller for håndtering af eksisterende bibliografiske data i sammenhæng med autoritetsdata
- Der skal opstilles en model for, hvorledes de danske nationalbibliografiske autoritetsdata sammen med bibliotekernes autoritetsdata kan interagere med VIAF på den mest hensigtsmæssige måde.
- På baggrund af ovenstående modeller skal der etableres et egentligt udviklingsprojekt med henblik på etablering af et nationalt autoritetsdatarepositorium

Supplerende analyser

Der peges i strategien på en række områder, hvor der vil være behov for at iværksætte yderligere analyser med henblik på at fastlægge de indholdsmæssige rammer for det nationale autoritetsdatasamarbejde:

- Der bør iværksættes et analysearbejde med henblik på at afklare, om der i relation til andre entiteter end personer er internationale, veletablerede og udbredte systemer for persistente og unikke ID'er, som det vil være relevant at implementere i danske bibliotekers autoritetsdata.
- En overgang til RDA som danske katalogiseringsregler vil betyde øget fokus på autoritetsdata, og et selvstændigt indsatsområde vil derfor være at specificere kravene til danske autoritetsdata i set i relation til RDA.
- Det skal fastlægges og prioriteres hvilke autoritetsdatatyper, der skal være omfattet af det nationale samarbejde, og i hvilken rækkefølge det vil være hensigtsmæssigt at implementere dem i det nationale autoritetsdatarepositorium.

Regler og best practice

Et samarbejde mellem danske biblioteker omkring autoritetsdata vil indebære et behov for yderligere standardiseringstiltag på området, i form af regler eller vejledning om best practice på en række områder:

- Der skal fastlægges regler eller best practice for, hvorledes ISNI og ORCID skal indgå i danske nationalbibliografiske autoritetsdata.
- Der skal udarbejdes beskrivelse af ønskede attributter for alle relevante autoritetsdatatyper inklusiv angivelse af et anbefalet minimumsniveau. I denne sammenhæng skal også nye krav i forlængelse af overgang til RDA indtænkes.
- Det skal vurderes, om nuværende varierende praksis for valg af autoritative former bunder i historiske forhold, eller om der stadig er et aktuelt behov. I de tilfælde, hvor der fortsat vil være behov for at bruge flere autoritetsformer til samme entitet, skal dette understøttes af såvel regler som format på en sådan måde, at der etableres korrekte relationer mellem variantformerne.
- Eksisterende og nye fælles formatløsninger skal ajourføres eller udarbejdes. Konkrete opgaver i denne sammenhæng vil være at foretage en revision af danMARC2's hjælpepostformat¹³ samt at udarbejde anbefalinger for anvendelse af vokabularer til autoritetsdata som linked data.
- I sammenhæng med ovennævnte vil det tillige være hensigtsmæssigt at udarbejde fælles retningslinjer for best practice for udarbejdelse af URI'er til identifikation af entiteter.
- Eventuelle juridiske begrænsninger vedr. persondata i autoritetsrepositorier skal analyseres og beskrives.

Øvrige tiltag

- En forudsætning for en vellykket implementering af strategien vil være, at den har bred opbakning i biblioteksvæsenet. Dette vil bl.a. være betinget af, at bibliotekernes faglige specialister og beslutningstagere får mulighed for at drøfte sagen. Kulturstyrelsen bør sikre rammerne for en bred drøftelse blandt bibliotekerne og BIR skal gennem udarbejdelse af oplæg mv. igangsætte og bidrage til denne debat.

---

¹³ danMARC2 [Bilag J: Hjælpepostformat](#)

Bilag (baggrundsmateriale)

Bilag 1: Brugsscenarier

Som baggrund for autoritetsdatastrategien er udarbejdet en række brugsscenarier. Disse illustrerer nogle typiske brugsscenarier for autoritetsdata i biblioteker, men der er ikke tale om en udtømmende liste.

AUTORITETSDATA – BRUGSSCENARIER – OPHAV

Brugsscenarie 1

Eksempel:

En studerende søger overblik over udgivelser af *Søren Kierkegaards* værker på dansk, engelsk og tysk. Han foretager en ordsøgning med tegnsæt i almindelig dansk tastatur. Lænker / relationer skal desuden kunne finde *S. A. Kierkegaard*, *Søren Aabye Kierkegaard* med diverse varianter af ø og aa samt pseudonymerne Johannes Climacus, Victor Eremita etc. (I VIAF ses 10 varianter, i LCs autoritetspost ses 27 varianter, hvoraf dog nok ikke alle er relevante på engelsk og tysk)

Kommentar:

Selv om brugeren kender Søren Kierkegaards fulde navn, har han ikke forudsætninger for at vide, at databasen ikke samler alle relevante værker under ét, og slet ikke for at gennemskue, at navnet kan forekomme med forskelligt tegnsæt. Et traditionelt henvisningsnetværk ville sende brugeren videre fra én variant til den næste, men ambitionen må være, at søgesystemet udfører denne funktion bag om ryggen på brugeren.

Krav til funktionalitet:

Autoritetsdata skal gøre det muligt at samle adgangen til værker med forskelligt formulerede variationer af samme navn.

Brugsscenarie 2

Eksempel:

En låner søger i en databrønd på *shostakovich symphony 7*. Han har en forventning om at få både musik og anmeldelser. Bibliotekets katalogiserede materialer er registrerede med navneformen *D. D. Šostakovič*. Men andre biblioteker i databrønden har formen *Dmitrij Sjostakovitj*, og en stor mængde artikelstof er registreret med formen *Shostakovich*.

Kommentar:

Brugeren bør kunne finde både bøger, artikler og musikaler uanset hvilken form, der forekommer i de enkelte materialer.

I eksemplet ligger også den problemstilling, at katalogiseringsreglerne giver valgfrihed m.h.t. standard for transskribering af kyrillisk tegnsæt, et forhold, som de færreste brugere har forudsætninger for at gennemskue. En fagperson fra musikområdet vil sandsynligvis ikke søge på samme navneform, som en fagperson fra et slavisk institut.

Krav til funktionalitet:

Autoritetsdata skal gøre det muligt at søge, finde og genkende information i den for brugeren kendte form, uanset hvilken form, der optræder i materialet.

Problemstillingerne, der er beskrevet i brugsscenarie 1 og brugsscenarie 2, har principielle funktionalitetskrav fælles, men der er tale om forskelle både i søgesituationen og i datastrukturen. I scenarie 1 kunne der godt være tale om søgning i én database, som ganske vist indeholder data importeret fra forskellige kilder – f. eks. DBF og LC, men lagrede i samme format og system, som den katalogiserende institution må antages at have en vis redaktionel indflydelse på. I scenarie 2 søges i en brønd med sammenbragt dataindhold i

flere forskellige formater. Her har katalogisator ingen indflydelse på de forskellige "klumper" af data, men man kunne godt tænke sig indflydelse på de transaktioner, der forgår bag om ryggen på brugeren. Det er netop her, autoritetsdata kunne være til hjælp.

Brugsscenario 3

Eksempel:

Bibliotekaren skal katalogisere cd'en *Ave Maria : sange til Jomfru Maria gennem 900 år*, og skal blandt andet lave opslag på Hildegard af Bingen. I Danbib findes 46 hits på *Hildegard af Bingen 1098 1179*, der findes 111 hits på *Hildegard, Saint 1098 1179*, der findes 161 hits på *Hildegard von Bingen*, og der findes 27 på *Hildegardis Bingensis*. Bibliotekaren importerer en post med formen *Hildegard von Bingen*. Det er vigtigt at kunne etablere relationer mellem disse varianter.

Kommentar:

Eksemplet indeholder varianter, der stammer fra poster fra forskellige kilder - DBF, DMO og LC, og poster, hvor navneformen skyldes valgfriheden i katalogiseringsreglerne. I en brugergrænseflade, hvor brugeren navigerer ved hjælp af hyperlinks, vil hver af de ovennævnte former fungere som adskilte enheder, og det vil derfor være nødvendigt at kunne etablere lænker mellem varianterne. Problematikken har meget tilfælles med den, der er beskrevet i brugsscenario 4.

Krav til funktionalitet:

Det er nødvendigt, at der kan etableres lænker mellem variantformer. Autoritetsdata skal levere materiale til lænkerne.

Brugsscenario 4

Eksempel:

Katalogisator registrerer både noder og fonogrammer af *Niels W. Gade* samt bøger om dem. I DMF er navneformen: *Gade, Niels W. 1817-90*. I DMO og DBF er navneformen: *Gade, Niels W.*, og i LC er formen *Gade, Niels W – Niels Wilhelm, 1817-1890*. Derudover findes i Danbib også varianterne *Gade, Niels Wilhelm 1817-1890*, og *Gade, Niels Wilhelm f. 1817*.

Kommentar:

Varianterne vil ikke give problemer i ordsøgning, men det er vigtigt at sørge for lænke mellem relationerne. Med traditionel katalogisering ville katalogisator have valgt én navneform fra én af kilderne og så have tilrettet navnet ved import fra de andre kilder. Variationerne er endda så små, at man nok ikke ville overveje henvisninger. Men vi har i efterhånden mange år importeret poster fra nationalbibliografiske kilder uden at redigere yderligere i dem, fordi de hver især repræsenterer en autoritet. Her er det nødvendigt at operere med et entydigt ID og/eller lænker mellem variantformerne. Problematikken har en del tilfælles med brugsscenario 3, men her er det vigtigere at få udpeget ét ID

Krav til funktionalitet:

Autoritetsdata skal gøre det muligt for katalogisator at benytte data fra forskellige kilder og knytte dem til en entydig identifikation.

Brugsscenario 5

Eksempel:

Der findes i Danbib 6 indførsler med *Ole Hansen* med forskellige fødselsår – og der findes 809 poster uden fødselsår, hvor der ikke kan skelnes. Der er brug for, at hver forfatter forsynes med entydigt ID, evt. med lænke til værkfortegnelse.

Kommentar:

Det forekommer udsigtsløst at skulle koble ID på alle de indførsler, der deles af flere ophav. Der er dog flere initiativer i gang, når det drejer sig om forskeridentifikation, men de vil i alle tilfælde kun kunne dække en brøkdel af de entiteter, der er registrerede. Men kan forestille sig, at ID på ophav bliver mere udbredt, men der vil altid være et stort "gråt felt". Dog vil valg af en foretrukken form, når flere varianter foreligger, være muligt og i visse tilfælde nødvendigt. For biblioteker, der opstiller efter forfatter/ophav, er det vigtigt at kunne afmærke en foretrukken form.

Krav til funktionalitet:

Der skal være mulighed for tydelig angivelse af, hvilken variant, der foretrækkes. For folkebiblioteker vil den nationalbibliografiske form være gældende, for andre biblioteker skal man kunne ejermærke egen foretrukne form.

Se også navneformerne i brugsscenario 2 og 3. Afmærkning er uomgængelig i tilfælde, hvor navnet benyttes som opstillingselement.

Ved etablering af brugergrænseflade forekommer der problemer i forbindelse med varianter på navne. Hvis posterne ligger i uredigeret form, som de er importerede – og det vil de jo bl.a. gøre for alle de poster, der er modtaget som dataleverancer, vil der følgelig være lige så mange varianter som i eksemplerne ovenfor. Hvis hyperlinks blot etableres i den enkelte post, vil den kun fange poster med samme form. Derfor bør lænken gå til en autoritetspost med alle de former, der er tilgængelige – evt. ved at supplere med varianter fra VIAF.

Brugsscenario 6 Eksempel:

I forbindelse med digitalisering af et værk, ønskes der klarhed over hvorvidt værket er beskyttet af ophavsret. Værkets MARC post har ingen information omkring forfatterens dødsår, som kunne give en indikation om hvorvidt værket er i public domain eller ej.

Kommentar:

ARROW.eu er et EU-projekt som netop har gjort adgangen til søgning efter rettighedshavere lettere. ARROW (Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works) benytter sig bl.a. af VIAF og andre autoritetsbaser.

Krav til funktionalitet:

Ved at tilgå autoritetsdata vil det være muligt at trække information omkring rettighedshavers dødsår og dermed få klarhed over status på copyright i forhold til et evt. public domain spørgsmål.

Brugsscenario 7 Eksempel:

Låner er interesseret i Afghanistan og vil gerne have romaner og noveller, som foregår i Afghanistan eller det geografiske område, der i dag er Afghanistan. Hun ønsker sig også faglitteratur om forskellige perioder i landets historie, gerne perioden omkring år 1300. Generelt er det Djengis Khan og mongolernes tid i Afghanistan, der har lånerens interesse.

Kommentar:

Ved hjælp af de nuværende nationale metadata vil dette informationsbehov kræve megen mental bearbejdning hos personen selv, hvis informationsbehovet skal opfyldes. Lad os fx antage, at Afghanistan i dag anvendes som isoleret term til at repræsentere et objekts geografiske emne, så kan den informationssøgende ikke se, at Afghanistan er et geografisk område etableret i 1700-tallet – og ledes ej heller til andre termer der beskriver samme geografiske område historisk set.

Krav til funktionalitet:

Autoritetsdataene skal her kunne beskrive geografiens historie gennem relationer til andre begreber (værdier), der kan beskrive - og derved verificere - hvad det geografiske område Afghanistan skal forstås som. Det kunne fx være:

- Etableringstidspunkt (foundedIn)
- staveformer (inkl. sprogvariationer)
- geografiske koordinater
- nabolande (fx hasGeographicNeighbour "Kina")

- region (fx isPartOfGeographicalRegion "Centralasien")
- geografisk historie (fx HistoricallyAGeographicPartOf Det mongolske kejserherdømme)

Brugsscenario 8

Eksempel:

En låner vil gerne læse romaner der på en eller anden måde handler om migration. Lånerens forældre flyttede fra Marokko til Danmark i starten af 1970'erne, så migrantfortællinger med udgangspunkt i Marokko foretrækkes. Migration, frivillig såvel som ufrivillig - i alle dets aspekter - interesserer brugeren, så hun ønsker også faglitterære materialer, som forklarer og/eller diskuterer aspekter af migration.

Kommentar:

Det er i dag en utopi, at en bruger kan få sit informationsbehov opfyldt gennem en entydig verifikation af relevante materialer om fx emnet migration pga. mange forskellige emnesystemer i den nationale infrastruktur. Og det er af flere årsager urealistisk at forestille sig, at autoritetsdata for emner skal kunne løse diskrepanserne mellem de forskellige emnesystemer. Men brugsscenerierne viser den kompleksitet, som autoritetsdata for emner skal arbejde med, hvad en infrastruktur af national interesse skal imødekomme, hvis emnenavigation skal muliggøres.

Krav til funktionalitet:

Radikalt set er brugsscenario-kravet, at brugeren har behov for hjælp til at afklare informationsbehovet. Det kan antages, at det er det sociologiske fænomen migration, der er den primære interesse, men hvilken type migration? "migration" skal altså beskrives semantisk. Det deraf afledte krav er, at de forskellige emnesystemers betegnelser for samme skal sammenkobles.

Et realistisk kompromis er, at autoritetsdata til emnenavigation kan opnås ved at specificere semantiske relationer i udvalgte emnesystemer af national interesse (fx DK5 og DBC's emneord) og derigennem (i en løbende proces) knyttet relationer til dele af andre emnesystemer.

Bilag 2: Autoritetsdata i dag – status

Situationen angående autoritetsdata i DK kan betegnes som broget. Der har ikke tidligere været nogen fælles politik eller indsats med henblik på at skabe fælles kontrollerede autoritetsdata, primært på grund af manglende ressourcer. Dette har især præget fag- og forskningsbibliotekerne, mens folkebibliotekerne har genbrugt de nationalbibliografiske data, producerede af DBC.

På det nationalbibliografiske område har der været en fælles indsats mellem DBC og Det Kongelige Bibliotek, som dog afspejler de variationer, som er indlejret i katalogiseringsreglerne.

I formatarbejdet under Bibliografisk Råd er udarbejdet et fælles dansk autoritetsformat, som bygger på MARC 21, således at det burde være muligt med dataudveksling på det område, hvis man ønsker det.

I det følgende opridses nogle af de vigtigste problemstillinger i relation til de enkelte datatyper.

Navne på personer og korporationer

Katalogiseringsreglerne i DK anviser i en række tilfælde både regler og alternative regler, hvilket gør det umuligt at tale om én og kun én autoritativ form.

Ved udformning af navne på personer/korporationer gælder f. eks. at der i den nationalbibliografiske registrering på DBC og det Kongelige Bibliotek er foretaget navneformskontrol således at der i den enkelte nationalbibliografi kun er én foretrukken form, men der kan være forskellige valg i Dansk Musik Fortegnelse, Dansk Kort Fortegnelse og Dansk Periodica Fortegnelse.

Det er derfor nødvendigt at opbygge et system, hvor flere fortrukne former kan sameksistere enten i én autoritetspost eller ved hjælp af relationer mellem flere varianter, der kobles til samme ID.

I forbindelse med kontrol af navne bør den øverste autoritet principielt være den nationalbibliografi, der omfatter de originale udgivelser. Således er den danske nationalbibliografi autoritet for danske publikationer.

DBC anvender samme regler/praksis for udformning af navne til nationalbibliografi og til bibliotekskatalogisering, og her drejer det sig ofte om de regler, der i katalogiseringsreglerne er angivet som "alternative".

Folkebibliotekerne følger i alt overvejende grad DBC's praksis.

Fag- og forskningsbibliotekerne følger – især ved udformning af korporationsnavne – ofte en anden praksis (se i denne sammenhæng bort fra, at der i mange tilfælde slet ikke foretages navneformskontrol).

Varianter

I tilknytning til hver af de foretrukne former kan der være etableret en eller flere henvisninger fra ikke anvendte former.

Disse henvisninger kan være materialespecifikke, dvs. udarbejdet på baggrund af varianter af navnet, der findes i et givet materiale (også kaldet postspecifikke henvisninger), eller de kan være generelle, dvs. udarbejdet ud fra en generel opfattelse af, hvilke variantformer, brugerne kan tænkes at søge på.

Der kan fra institution til institution være forskel på, hvilket "sæt" af henvisninger, man har knyttet til en foretrukken navneform.

Værk-/titeldata

Katalogiseringsreglernes definition på uniform titel/standardtitel giver tre versioner:

Bilag 1: Forslag /Arbejdsgruppen vedr. national strategi for autoritetsdata

1) Standardiseret titel til identificering i kataloger og bibliografier af et værk, der er udkommet under forskellige titler.

2) Standardiseret titel, der anvendes til at skelne værker med enslydende bibliografiske titler fra hinanden.

3) Standardiseret fællestitel, der anvendes til at samle materiale med flere værker eller uddrag el.lign. af flere værker (f.eks. samlede værker eller værker i en bestemt litterær eller musikalsk genre) af et bestemt ophav

Men da beslutning om anvendelse af uniforme titler og/eller "standardtitler" i henhold til reglerne er overladt til den enkelte katalogiserende institution, er praksis tilsvarende varierende. Uniforme titler på andet end musik anvendes kun i begrænset omfang

Definition 1) anvendes i musikkatalogiseringen til at samle varierende værktitler og værktitler på forskellige sprog, men der er forskellig praksis i hhv. Dansk Musik Fortegnelse og i Danske Musik Optagelser, idet man i DMF benytter uniforme titler, mens man i DMO benytter "standardtitler" som er folkebibliotekernes version af uniformerede titler.

Dansk Periodica Fortegnelse benytter definition 2), hvor den standardiserede titel anvendes til at sondre mellem værker med enslydende bibliografiske titler. Hvis der er flere enslydende titler, tilføjes data (udgave, by, år, medium, udgiver) for at kunne skelne titlerne fra hinanden. Dette gøres både i Key title til ISSN (Qualifying term) og i DPF (Tilføjelser). Disse tilføjelser bliver således brugt til at skelne mellem enslydende titler og ikke til at samle titler.

Selvom praksis for uniforme titler mv. altså varierer, er der ikke som ved navnedata tale om, at der anvendes forskellige valgfrie regler for udformning.

På den baggrund vil det være rimeligt at overveje etablering af fælles autoritetsposter indenfor hver datatype – selvom alle institutioner muligvis ikke vil gøre brug af alle typer.

Emnedata

Emnedata er det mest uensartede område, og et fælles nationalt emne-repository vil ikke være et realistisk scenarie.

Til gengæld kan man godt forestille sig, at der opbygges autoritets-repositorier for enkelte emnesystemer af national interesse, som fx DK5 og DBC's emneord .

I forhold til emneområdet vil det største fremadrettede perspektiv dog ligge i mulighederne for at berige autoritetsposter med links, der kan forbinde de forskellige systemer med hinanden, fx i form af relationsangivelser mellem DK5 og Dewey.

Geografiske data/stednavne

Vi har pt. ingen praksis for dette område - udover emnedata

Bilag 3: Oversigt over væsentlige attributter til forskellige autoritetsdatatyper

Nedenfor angives de *væsentligste* attributter, der bør knyttes til hver enkelt type. Udarbejdelsen af en detaljeret beskrivelse inklusiv angivelse af et anbefalet minimumsniveau skal indgå som en del af implementeringen af autoritetsdatastrategien. I samme forbindelse skal også krav i forlængelse af en evt. overgang til RDA indtænkes.

Personer

Væsentlige attributter:

- Vedtaget navn
- Variantformer – herunder varianter i forskellige transskriptioner og alfabeter
- Identifikatorer knyttet til personen (ISNI, ORCID)
- Relationer til biografisk og historisk information mv., fx oplysning om navneskift, fødsels- og dødsår, nationalitet, køn, arbejdsmæssig tilknytning

Korporationer

Væsentlige attributter:

- Vedtaget navn
- Variantformer – herunder varianter i forskellige transskriptioner og alfabeter
- Tidspunkt for konference
- Over- og underordnede korporationer
- Identifikatorer
- Relationer til historisk information mv., fx oplysning om navneskift, start- og slutår

Titler (uniforme titler og "standardtitler")

Væsentlige attributter:

- Vedtaget titel
- Variantformer – herunder varianter i forskellige transskriptioner og alfabeter
- Identifikatorer
- Relaterede titler, fx titler på andre dele af samme værk

Bemærk! Efter en evt. overgang til RDA vil uniform titel og standardtitel ikke længere være relevant, idet disse titler vil indgå som "authorized access point" repræsenterende et "work" eller en "expression".

Work og expression

Work- og expressionentiteter er knyttet til RDA, som dermed vil være bestemmende for hvilke attributter, det skal udpeges her.

Emne ('topic')

Væsentlige attributter:

- Vedtaget term/klassifikationskode
- Variantformer – herunder også tekstlig "oversættelse" af klassifikationskode
- Identifikatorer
- Semantiske relationer, fx over- og underordnede begreber
- Mapning til andre vokabularer eller taxonomier

Lokaliteter

Væsentlige attributter:

- Dansk navn for lokalitet
- Variantformer
- Identifikatorer, fx ID fra Geonames

- Landekode(r)

Sprog

Væsentlige attributter:

- Dansk navn for sprog
- Variantformer – herunder varianter i forskellige transskriptioner og alfabeter
- Identifikatorer
- Sprogkode(r)

Materialetyper

Væsentlige attributter:

- Dansk navn for materialetype
- Variantformer – herunder varianter i forskellige transskriptioner og alfabeter
- Identifikator
- Kode for materialebetegnelse(r)

Hvorfor RDA?

Der er behov for et sæt tidssvarende katalogiseringsregler, der

- understøtter mangfoldigheden i udgivelser
- understøtter brugernes behov for data og præsentation heraf
- fremtidssikrer rationelt genbrug af data fra udlandet
- resulterer i udformning af data, der direkte understøtter præcis den semantiske brug af data, der i stigende grad finder sted på nettet
- vedligeholdes i takt med udviklingen

Nuværende situation

- De anglo-amerikanske regler, som de danske katalogiseringsregler er baseret på, er udgået og afløst af RDA. Danmark kan derfor ikke længere hente direkte inspiration til videreudvikling af de danske regler i det oprindelige forlæg.
- Katalogiseringsregler er som andre standarder ikke et endegyldigt sæt af regler men skal revideres løbende for at kunne håndtere nye ting og for at være relevante i en nutidig kontekst. Sagt med andre ord: man slipper aldrig for at skulle afsætte ressourcer til løbende vedligeholdelse af standardisering. De danske regler blev sidst revideret fuldt ud i 1997, - siden er der kun sket mindre justeringer. Reglerne tager ikke højde for de seneste 20 års internetudvikling.
- Danske biblioteker – særligt forskningsbibliotekerne - genbruger i vidt omfang katalogiseringer fra udenlandske leverandører.
- Pt. katalogiseres med det enkelte dokument som omdrejningspunkt. Bagefter gøres alverdens tiltag for at få det netop katalogiserede til at fremstå mere overskueligt, inspirerende og i en fornuftig sammenhæng for brugeren fx via mere eller mindre lokalt udviklet værkvisning.
- Bibliotekernes katalogiseringsformat er en hæmsko for synliggørelsen af bibliotekernes ressourcer i en netsammenhæng. Kun biblioteker forstår et MARC-format.

Andre muligheder end RDA?

Fortsætte med et dansk regelsæt?

Vurdering: Kræver langt flere ressourcer og kompetencer end vi hidtil har brugt på opgaven, hvis man ønsker tidssvarende regler. Den seneste revision er helt tilbage fra internettes start og dermed forældet. Det vil kræve en gennemgribende revision og udbygning at kunne modsvare nye materialetyper, imødekomme nye brugerkrav og ikke mindst strukturere data, så de er i stand til at spille sammen med moderne informationsteknologi. Dertil kommer, at den løbende vedligeholdelse af et sådan regelsæt ville være er rent dansk anliggende. Samtidig vil man ikke slippe for at skulle mappe danske regler til RDA, hvis der fortsat skal genbruges katalogiseringer fra udlandet.

Skifte til at følge IFLA's ISBD-standard?

Vurdering: ISBD omfatter alene regler for beskrivelse. Der er ingen regler for valg og udformning af opslag. ISBD kan således ikke alene gøre det ud for et samlet nationalt regelsæt. Der vil skulle laves nationale regler for valg og udformning af opslag. Hertil kommer, at ISBD er et konservativt regelsæt, der pt. ikke honorerer de krav, der stilles i IFLA's Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR) ligesom regelsættet ikke er udviklet med henblik på at udnytte nye teknologiske muligheder.

Hvorfor så vælge RDA?

RDA's forankring

RDA styres af *Committee of Principals (COP)* og udvikles af *Joint Steering Committee (JSC)*. Disse organer er sammensat af repræsentanter for initiativtagerne og ejerne bag RDA: American Library Association, Australian Committee, on Cataloguing, British Library, Canadian Committee on Cataloguing, CILIP: Chartered Institute of Library and Information Professionals, Deutsche Nationalbibliothek, Library of Congress.

Historik

RDA afløser AACR. Selvom RDA i sit udgangspunkt er ganske anderledes end hidtidige regler, viser de hidtidige implementeringer, at katalogiseringer produceret før RDA kan fungere med katalogiseringer produceret efter RDA. Samtidig er praksis, som det ikke har været relevant at ændre på, videreført fra AACR (fx hvordan skal den korrekte navneform for en person vælges).

I Danmark vil vi også have brug for at kunne bruge gamle og fremtidige katalogiseringer samlet, ligesom vi heller ikke ønsker at ændre praksis, medmindre det har et formål. Da danske regler jo netop er baseret på AACR vil videreførelse af hidtidig praksis herfra være en fordel for os.

International standardisering

RDA's ambition er at blive den internationale standard for katalogisering.

RDA baserer sig på IFLA's internationale katalogiseringsprincipper og IFLA's FRBR-modeller. RDA er første regelsæt, der gennemgribende er baseret på netop både de internationale principper og FRBR.

Der er liason-forbindelser mellem IFLA's ISBD RG og RDA ligesom der er publiceret mapning mellem disse to standarder.

De principper og standarder RDA baserer sig på er bredt anerkendte i Danmark og bl.a. direkte udtrykt gennem krav til søgning og visning i fx bibliotek.dk.

Danske repræsentanter arbejder i IFLA-regi for yderligere samarbejde mellem IFLA og RDA. Der er ikke andre fuldstændige regelsæt af international karakter.

Omfang

RDA er i modsætning til ISBD et fuldstændigt regelsæt, hvilket tilsvarende det faktiske behov i Danmark.

Indhold/datamodel/format

RDA har ikke det enkelte dokument som omdrejningspunkt men kun som udgangspunkt. Hovedtanken er at beskrive de entiteter, der er relevante for dokumentet (fx det indeholdte værk, selve manifestationen (fx papirbog eller ebog), personer, korporationer mv. med tilknytning til værket etc.). Entiteterne knyttes efterfølgende til hinanden via relationer (Entiteten person kan fx knyttes til et værk som forfatter eller kunster, en del af et værk kan knyttes til et helt værk (fx en arie i en opera) etc.).

RDA er udtryk for en realisering af det katalogiseringsmæssige paradigmeskift, der blev påbegyndt med FRBR-tænkningen. Katalogisering går fra at understøtte bibliotekernes kursorrolle til at understøtte bibliotekernes formidlerrolle.

RDA er således modelmæssigt på linje med en del af det, vi i Danmark - med visse mangler - manipulerer os frem til ved hjælp af værkvisning. Indholdet af værkvisning vil blive mere korrekt, hvis data blev produceret, som vi ønsker at bruge dem.

Indholdsmæssigt er enkelte regler i nogen grad et tilbageskridt set med danske øjne. RDA opererer fx med korporationskatalogisering – en ting vi mere anser som udtryk for tidskrævende bibliotekarisk akkuratessse end et egentligt brugerbehov og som vi derfor har afskaffet og som ingen efterfølgende har udtrykt savnet af.

Om beskrivelsen af entiteterne vedrørende et dokument samles i en fuldstændig bibliografisk MARC-post som i dag, i MARC-poster, der enkeltvis beskriver den enkelte entitet eller i et helt nyt format, er neutralt i forhold til selve RDA, der intet siger om lagringen af data. Udviklingen af RDA har bl.a. som ambition at åbne biblioteksværdens data mod omverden. Der vil derfor ske et skift mod brug af mere web-egnede og generelt anerkendte formater end MARC-formatet. I BIBRAME-initiativet arbejdes der på at udvikle et sådan format. Hensigten er, at brugen af et nyt format allerede skal ske ved produktionen af data og at MARC-formatet derfor på sigt helt skal udgå.

At åbne bibliografiske data op mod omverden og integrere bibliografiske data med andre typer af data er også i Danmark essentielt. Bibliotekernes tilbud skal kunne findes via søgemaskiner, - det er det, der gør bibliotekerne synlige på nettet. Integration af klassiske bibliografiske data med andre typer af data er centralt i DDB. Den dag MARC-formatet måtte udgå, skal vi være rustet til fortsat at kunne genbruge data fra udlandet, så under alle omstændigheder slipper vi ikke for at skulle forholde os og udvikle værktøjer til et nyt format.

Vedligeholdelse

RDA-komplekset udvikles fortsat og vedligeholdes løbende, - herunder vedligeholdes redskaber til fx publicering af RDA-data som linked data.

Set med danske øjne betyder det, at vi ved at følge RDA ikke selv skal tænke i fuldstændig vedligeholdelse af regler. Vi kan nøjes med at forholde os nationalt til ændringer i RDA, ligesom vi får en række redskaber med i købet, som vi ellers selv skulle udvikle, hvis bibliotekernes kataloger skal fremtræde tidsvarende for nettet.

Indflydelse

Hidtil er alle nationer, der implementerer RDA, blevet repræsenteret i diverse organer, der styrer og står for selve udviklingen af RDA. Med et stigende antal lande, der går over til RDA, er dette ikke holdbart i længden, hvorfor man arbejder på en ny struktur.

Der diskuteres eventuelle forslag til ændringer mv. i et fælles europæisk regi via EURIG (European Interest Group on RDA), hvor Kulturstyrelsen og DBC begge er medlemmer og deltager i arbejdet. Det er ligeledes også muligt individuelt at fremsende forslag. Realistisk set er det svært at få betydelige ændringer igennem. Det har bl.a. EURIG-samarbejdet vist. Set med danske øjne betyder en overgang til RDA derfor mindre indflydelse på egne regler, men dette kan der til en vis grad rådes bod på via en dansk profil.

Konklusion

Samlet set er RDA eneste reelle bud på et samlet sæt regler der kan resultere i en tidsvarende datamodel og hvor vedligeholdelse, ajourføring i forhold til nettes udvikling og muligheden for fremtidig dataudveksling honoreres.

RDA – status: RDA samarbejdet og RDA's udviklingsplaner

Udbredelse

RDA er taget i anvendelse af Library of Congress, British Library, Library and Archives Canada og National Library of Australia. Det tyske nationalbibliotek og det tysktalende biblioteksnetværk er påbegyndt implementering og forventer at blive færdig i 2015.

Iflg. EURIGs status pr. 2013 er RDA yderligere implementeret i Holland, ligesom det schweiziske, det finske og det lettiske nationalbibliotek har besluttet overgang og sat dato herfor. Norge har ligeledes besluttet overgang til RDA, mens Sverige har taget principbeslutning om overgang til RDA.

Det spanske nationalbibliotek har på baggrund af et miks af faglige og økonomiske overvejelser besluttet ikke at vælge eller fravælge RDA her og nu men se tiden an, mens det forlyder at det franske nationalbibliotek ikke vil implementere RDA af faglige grunde.

Uden for Europa nævner det spanske nationalbibliotek i sin udmelding, at RDA må formodes at blive bredt implementeret i Sydamerika. 4 ud af 22 arabiske nationalbiblioteker anvender allerede RDA. RDA er – foreløbig til studieformål – oversat til kinesisk.

RDA er således godt på vej til at blive en de facto standard.

Organisation

Som nævnt under afsnittet *Hvorfor RDA?* styres RDA af *Committee of Principals (CoP)* og udvikles af *Joint Steering Committee (JSC)*. Disse organer er sammensat af repræsentanter for initiativtagerne og ejerne bag RDA: American Library Association, Australian Committee, on Cataloguing, British Library, Canadian Committee on Cataloguing, CILIP: Chartered Institute of Library and Information Professionals, Deutsche Nationalbibliothek, Library of Congress.

En af de væsentligste indvendinger mod RDA er, at RDA fortsat er stærkt angelsaksisk præget såvel organisatorisk som indholdsmæssigt.

CoP vedkender sig ambitionen om at blive den internationale katalogiseringsstandard og erkender samtidig fuldt ud behovet for mere international indflydelse. CoP har derfor iværksat RDA Governance Review med ønsket om at få ideer til, hvordan RDA-udviklingen bliver ægte international og samtidig operationel. I opslaget for input til Governance Review fremgår følgende ambition:

At their 2014 meeting the CoP created a new vision and agreed four Strategic Priorities that will form the basis of their Strategic Plan 2015-2020.

Vision: RDA: the global standard enabling discovery of content

Strategic priorities 2015-2020:

1. Make RDA an internationally recognised standard
2. Increase the adoption of RDA internationally
3. Develop a sustainable business model
4. Develop a relevant governance structure

Samme sted fremgår følgende:

Whilst this currently works well, as more countries implement RDA there will be additional requests and expectations of being able to join the Joint Steering Committee (JSC) and CoP or have some kind of representation on these bodies. In addition, it is important for CoP and JSC to have a greater level of international and wider community representation so that RDA can become truly relevant and internationally recognised.

Bibliografisk Råd har givet input til Governance Review såvel som EURIG som gruppe og endelig har der været fremsendt personligt input.

CoP starter behandlingen af sagen og input april 2015.

Uanset udfaldet af Governance Review vil muligheden for samt fleksibiliteten og sagsbehandlingstiden omkring ændringer i katalogiseringsregler forringes ved en overgang til RDA. Der er forskel på at følge et dansk regelsæt og en international standard. Hvor påvirket vi i praksis vil blive heraf, vil i nogen grad hænge sammen med, hvad vi fx vil tillade af danske særstandpunkter via en national profil på RDA.

Udviklingsplaner

Overordnet set gælder følgende:

RDA bliver som andre standarder aldrig et færdigt dokument men skal løbende vedligeholdes.

RDA har fra udgivelsen manglet flere afsnit, hvor man blot har gjort plads til indhold. Dette er særligt på emneområdet, der pt. ikke er omfattet af de danske katalogiseringsregler. Det er selvfølgelig hensigten, at disse huller skal udfyldes men pt. kendes ingen specifikke planer.

Hvert år behandles en stor mængde forslag til egentlige ændringer og en række oplæg af mere principiell karakter fra brugere og potentielle brugere (herunder EURIG). Det førte i 2013 til tre nye releases af RDA i alt indeholdende over 300 mindre ændringer og over 100 nye eller reviderede definitioner.

Derudover er nedsat arbejdsgrupper til at se mere dybt på specielle fokusområder, hvor man har erkendt, at RDA i en eller anden grad ikke fungerer optimalt. Pt. er der således nedsat arbejdsgrupper til behandling af stednavne og til analyse af musikområdet og flere grupper er på vej. Derudover er nedsat 2 arbejdsgrupper af mere teknisk karakter. EURIG-medlemmer deltager i flere af grupperne – bl.a. er Anders Cato EURIGs repræsentant i musikgruppen.

Da RDA er tæt forbundet til FRBR-modellerne vil konsolideringen af disse modeller i IFLA-regi ligeledes utvivlsomt føre til ændringer i RDA.

En samlet oversigt over planerne eksisterer pt. ikke. Den nye struktur først skal på plads, ligesom der er afhængigheder til revisioner og strategiske beslutninger i andet regi. Formanden for JSC, Gordon Dunsire, har i en mail til os pr. 21.1.2015 givet følgende svar på spørgsmålet om udviklingsplan:

The Committee of Principals has not finished the development of the future strategy for RDA, so unfortunately there is no official plan or timeline that I can refer you to.

The JSC is also considering the impact of the consolidation of the FRBR, FRAD, and FRSAD models and the future strategy for ISBD.

The JSC has decided not to wait until the final outcomes of these developments are known, but to anticipate likely changes to RDA entities and their elements and relationships. As a result, the JSC approved the addition of a high-level "subject" relationship (see the current IFLA Classification & Indexing Newsletter at

<http://www.ifla.org/files/assets/classification-and-indexing/newsletters/ci-newsletter-50.pdf>), and will focus the work of the JSC Places Working Group on Place as an RDA entity. The JSC is also expecting to make structural changes to the RDA Toolkit. More information can be found in the report on Outcomes of the 2014 JSC Meeting (<http://www.ifla.org/files/assets/classification-and-indexing/newsletters/ci-newsletter-50.pdf>).

The JSC will make an announcement in the next few weeks on how it will steer development of RDA over the next two years, to ensure sources of professional expertise are used effectively.

Some of the JSC working group tasks have 2015 deadlines for the development of proposals to the JSC, but priorities are changing from year to year and the groups need to have flexibility. So it is difficult to say when any working group will be finished. The JSC is developing new working groups for aggregates, relationship designators, fictitious entities, and capitalization, so please check the JSC website for new documents over the next month or two. We have just published tasks, etc. for 2015 for the Music, ROF, and Technical working groups.

Sorry I can't be more precise. We are expecting significant improvements to RDA over the next two to three years that will make it more useful to international, cultural heritage, and linked data communities.

Fordele og ulemper i forhold i til RDA som det foreligger nu

Faglige konsekvenser for nuværende praksis

De basale forskelle mellem RDA og de nuværende danske regler er beskrevet i foranalysen af RDA fra 2011 (Gengivet som Bilag 1 i *RDA som nye katalogiseringsregler i Danmark?: analyser, vurderinger og eksempler*) ligesom særlige problemfelter er yderligere analyseret i rapporten.

Uanset om vi skifter til RDA eller ej, vil internettet i almindelighed fremover basere sig mere og mere på semantiske sammenhænge. Hvis bibliotekernes data i denne sammenhæng skal markere sig, er en udvikling, der understøtter dette, nødvendig. At sige nej til RDA betyder derfor på sigt, at alternativ udvikling må påregnes.

De faglige konsekvenser af indførelsen af RDA er helt afhængig af eksistensen og indholdet af en dansk profil - delvist i kombination med indenfor hvilket teknisk miljø skiftet sker.

Sker skiftet til RDA med en dansk profil og med de nødvendige danske redskaber til rådighed vil overgangen være en fordel. Følgende elementer indgår i denne vurdering:

- Strategisk: RDA's potentiale forventes først forløst ved skift af datamodel og format. Potentialet er dels det katalogiseringsmæssige paradigmeskift til FRBR-tænkningen, der bedre understøtter bibliotekernes rolle som formidler og inspirator fremfor kurator, dels at metadata bliver lettere tilgængelige og forståelige for andre end biblioteker, kan spille sammen med andre typer af data og kan bruges i en semantisk sammenhæng på nettet. Alt i alt vurderes det at give bibliotekernes ressourcer en nødvendig større synlighed på nettet.
- Vi vil være koblet på en bred international udvikling, der bl.a. sikrer os samspil til nettet (fx gennem teknisk dokumentation af RDA vokabularer mappet mod andre namespaces etc.)
- Vi vil fortsat være i stand til at genbruge udenlandske data – også når datamodel og format skifter.
- En dansk profil vil have opblødt flere af de punkter i RDA, der direkte vil genere os (jf. beskrivelse nedenfor af RDA uden dansk profil) – men samtidig vil der dog være ændringer, man muligvis vil ryste lidt på hovedet af, men som ikke vil genere.

Vi vil ganske vist også med en dansk profil opleve udvidelser bl.a. mht. uniforme titler og andre autoritative data. Dette er ikke nødvendigvis en ulempe fagligt set men kan ressourcemæssigt være betænkeligt. Forskningsbibliotekerne vil opleve større krav til autoritative data end hidtil.

Hvor stor opgaven hermed bliver, afhænger bl.a. af implementeringen af autoritetsposter.

Med en dansk profil har vi bedre mulighed for at lave nationale reguleringer på området.

Bilag 4: Fordele og ulemper i forhold i til RDA som det foreligger nu

Sket skiftet til RDA imidlertid uden en dansk profil, hvor hidtidig dansk pragmatisme derfor ikke kan tilgodeses, vil indførelsen af RDA blive opfattet som en umiddelbar forringelse. Man vil opleve, at der er brugt ressourcer nationalt og lokalt på noget, der umiddelbart besværliggør arbejdet og ikke giver et bedre resultat.

- Vi undgår under alle omstændigheder ikke en del arbejde og vedligeholdelse af bl.a. et dansk vokabular til reglerne i det tilfælde en dansk profil fravælges
Fx materialebetegnelser eller afløseren for *et al.* – i de engelske regler fx *and five others*
- Vi vil opleve tvivl. Hvad er det bedste at gøre i en dansk kontekst, når der er flere valgmuligheder i reglerne?
- Opstillingsproblemer: RDA er en indholdsstandard, der ikke tager stilling til opstilling. Autoriseret opslag på værket er ikke i alle tilfælde det samme som de gamle hovedordningselementer eller vore opstillings-elementer, men ses i udenlandske poster formateret som sådan indenfor MARC. Det vil være katastrofalt ikke at have en dansk løsning herpå. Konsekvensen ville være opstilling af oversat skønlitteratur på originaltitlen, opstilling af hovedparten af populærmusik på titlen fremfor kunstneren etc.
En dansk profil kunne indeholde et notat, der adresserer opstilling.
- Vi vil opleve at skulle udvide katalogiseringer med oplysninger, vi har afskaffet.
Fx er det core at citere første ophavsangivelse i RDA. I Danmark citerer vi på store dele af nationalbibliografien ikke længere ophavsangivelser, men udtrykker blot et ophav og dets funktion via opslag og funktionskoder.
Et andet eksempel: Autoriseret opslag for et værk indeholder det primære ophav til værket iflg. RDA og er et core element. En korporation kan være det primære ophav til et værk iflg. RDA – dvs. vi i praksis genindfører korporationskatalogisering bredt. Det er omkostningstungt.
En dansk profil kunne derfor her være, at vi aldrig anså en korporation som hovedophav bortset fra på musikområdet.
- Vi vil opleve at skulle udvide katalogiseringer med oplysninger, vi hidtil ikke har synes gav mening uden at have muligheden for at justere det via en dansk profil.
Fx skal der angives udgivelsested for netmateriale.
- Vi vil opleve at skulle udvide katalogiseringer med ting, vi tidligere stort set ikke har anvendt (flere uniforme titler og autoritative data) uden mulighed for dansk regulering.
- Vi vil også uden dansk profil opleve ændringer af mere principiel karakter, der ikke nødvendigvis tilfører merværdi.
Fx skift af hvilke kilder man må anvende til hvilke oplysninger. Skift fra brug af nuværende uniforme titler eller standardtitler på musikområdet til RDA's uniforme titler, der er lidt anderledes udformet (katalog-brud).
En dansk profil ville formentlig ende med at acceptere RDA-reglerne, - bl.a. af hensyn til internationalt genbrug og fordi reglerne ikke er en direkte forringelse men blot en anden måde at lave tingene på.

Alle disse punkter forventes at skygge for den store strategiske fordel RDA vil være og som først vil blive tydelig den dag, der sker et skift af datamodel og format.

Sammenhængen med autoritetsdata

RDA registrerer ikke dokumenter som helhed men entiteter (værk, manifestation, person etc.) og relationer mellem entiteter. RDA forholder sig ikke til specifikke datamodeller og formater.

Registreringen af entitetstyper som personer, korporationer og uniforme titler kan ikke realiseres korrekt og fuldt ud i forhold til RDA, medmindre man gør brug af autoritetsdata.

Bilag 4: Fordele og ulemper i forhold i til RDA som det foreligger nu

RDA-arbejdsgruppen har tidligere analyseret området og konkluderet, at ibrugtagning af RDA uden autoritetsposter kan være en mulighed som nødløsning men næppe ønskeligt.

Arbejdsgruppen påpegede ligeledes

- at ibrugtagningen af uniforme titler vil være en stor og omkostningstung opgave som det umiddelbart vil være svært at argumentere for i en dansk sammenhæng særligt på lokalt plan, da selve udformningen også skønnes at være rimelig konservativ set med danske øjne
- at der stadig vil være behov for danske opstillingsregler
- at der er behov for en national strategi på autoritetsområdet, der bl.a. fastlægger rollefordeling mellem det internationale, det nationale og det lokale

Analysen kan ses i sin helhed kapitel 6 i arbejdsgruppens rapport.

En samlet national strategi og anvisning af løsninger på autoritetsdataområdet vurderes fortsat nødvendig både ud fra faglige hensyn og ud fra ressource- og kompetencemæssige hensyn lokalt.

Det vurderes dog også at være muligt, at RDA kan tages i anvendelse før alle relevante områder af autoritetsdatastrategien er fuldt implementeret.

Udkast til afsnit om 'Indflydelse på de sammenhænge, som bibliotekernes data indgår i' til 'Beslutningsgrundlag for overgang til RDA'.

Hvis Danmark beslutter en overgang til RDA, vil der være nogle konsekvenser for de enkelte biblioteker, for nationale løsninger, samt for leverandører af systemer på det danske marked. Disse konsekvenser vil være afhængige af, hvilket valg der træffes med hensyn til format.

Dataudveksling

I en uoverskuelig lang periode vil der i de nationale løsninger være poster som er udarbejdede ud fra De Danske Katalogiseringsregler og ikke RDA.

Der skal træffes beslutninger om, hvor mange automatiske rettelser/berigelser man kan foretage retrospektivt for at sikre en fornuftig sameksistens af posterne (hybridposter) i de nationale løsninger.

Det skal være muligt at markere katalogiseringer alt efter om de følger De Danske Katalogiseringsregler eller RDA, eller om de er hybrider, og der skal tages stilling til, hvilke minimumskrav, man skal stille før koden ændres.

Der skal udarbejdes konverteringsrutiner, og biblioteker/systemer, som ikke er opgraderede skal kunne vælge gammelt format til download, indtil de er klar til at tage imod poster i nyt format. Ligeledes skal fællessystemerne kunne tage imod ikke-konverterede poster.

Man kan ikke kigge på overgang til RDA uden samtidigt at overveje formatet.

Andre fællesløsninger, der benytter bibliografiske oplysninger, kan også blive påvirkede, her tænkes på systemer til fjernlån, materialevalg, automatiserede bestillinger mv. (??? er det korrekt? eller benytter de alle standarder udenfor danMARC2?). Det skal sikres at de kan fungere efterfølgende.

Scenarie A – vi går over til RDA, men beholder danMARC2 med de nødvendige tilretninger.

Konsekvenser

- Der skal være mulighed for at vælge ved download, om det skal være poster i gammelt eller nyt format
- Automatisk (minimums-)konvertering som befolker/fjerner f.eks. 336-338; konvertering af forkortelser mv
- Der skal fortsat vedligeholdes konverteringsrutiner fra/til MARC21
- Opstillingskonsekvenser for folkebibliotekerne – med andre katalogiseringsregler vil der være konsekvenser, da Authorised Access Point i en hel del tilfælde vil afvige fra tidligere opstillingselement – dette kan ikke løses ved konverteringer af poster

- danMARC2 har felter og delfelter til at håndtere RDA-data, men det er ikke logisk opbygget i forhold til at katalogisere WEMI-entiteter og vil derfor ikke understøtte overgangen.

Scenarie B – vi går fra danMARC2 og de danske katalogiseringsregler til MARC21 og RDA

Der vil efter overgangen være både gamle og nye poster, det vil dog være de færreste systemer, som vil kunne håndtere både MARC21 og danMARC2 i samme system; forventeligt vil den enkelte institution derfor være nødt til at vælge enten at fortsætte med danMARC2 eller at gå over til MARC21

I 1997 gik debatten, om man skulle droppe et nationalt format til fordel for USMARC. Dengang var der igangsat et internationalt arbejde med at udarbejde efterfølgeren til USMARC og UKMARC, det, der dengang havde arbejdstitlen IMARC. I Danmark var forhåbningen, at mange af de meget utidssvarende kendetegn som USMARC havde, såsom inddatering af diverse skilletegn til ISBD-fremvisning og manglende differentiering af dataelementer ville forsvinde. Resultatet af dette arbejde blev MARC21, som til forveksling ligner USMARC i opbygning. Man kan læse mere om debatten i en artikel i Referencen¹⁴

Hvis man vælger at gå over til MARC21 kan det altså opfattes som et stort tilbageskridt i Danmark for dem, der syntes, at USMARC var et tilbageskridt.

MARC21 har felter og delfelter til at håndtere RDA-data, men det er ikke logisk opbygget i forhold til at katalogisere WEMI-entiteter og vil derfor ikke understøtte overgangen.

Konsekvenser:

- Der er allerede felter/delfelter i MARC21 til at markere, om der er tale om RDA-katalogiseringer
- Der findes allerede konverteringsrutiner til at konvertere mellem danMARC2 og MARC21, så der vil kunne udveksles poster med omverdenen, både i danmarc2 og MARC21
- Datatab
Der skal dog findes løsninger for de biblioteker, der opstiller efter hhv. gamle og nye katalogiseringsregler

Scenarie C – vi går fra danMARC2 og de danske katalogiseringsregler til BIBFRAME og RDA

BIBFRAME er ikke færdigudviklet endnu; formodentlig bliver det først klar i 2017; Hvornår vi så kan forvente systemer, der understøtter Linked open data er endnu mere uvist. Marshall Breeding, en anerkendt analytiker indenfor bibliotekssystemmarkedet, skriver i en klumme "I anticipate that resource management systems might make the transition from MARC to BIBFRAME in the next 3 to 5 years. It is likely that systems would support

---

¹⁴ Midtgaard Hanssen, Henning: Hundrededageskrigen om det danske format. I: Referencen, 1997. Årg. 27, nr. 1, s. 5-7

BIBFRAME as an option rather than a wholesale replacement. The massive number of MARC records in use today will require a fairly long transition to any new metadata carrier"¹⁵

Det vil altså udskyde overgangen i en ukendt tidsperiode.

Konsekvenser

- Større muligheder for dataudveksling med andre dataleverandører (uden for biblioteks-sammenhæng)
- Der vil være forskellige formater og praksisser ved biblioteker, der knytter an til det fælles datafællesskab
- Skal der nationalt vedligeholdes konverteringsmekanismer til danMARC2 og MARC21 – uagtet overgang
- Mindre forøgelse af hybridposter i MARC-format

Fælles og lokale bibliotekssystemer

Både fælles bibliotekssystemer (forstået som centralt udbudte løsninger såsom danBib, databrønd, folkebibliotekernes fælles bibliotekssystem, og lokale systemer vil skulle opgrades til at håndtere RDA-katalogiseringerne, men opgraderingerne vil i høj grad afhænge af valg af format.

Uanset scenarie vil det være en udfordring for lokale systemer, om man skal gennemføre en opgradering af poster retrospektivt, og hvordan det i givet fald skal ske. Det kunne være en overvejelse værd at tilbyde en central mulighed for datakonvertering af lokale poster.

Scenarie A – vi går over til RDA, men beholder danMARC2 med de nødvendige tilretninger.

I de fælles biblioteksløsninger vil der skulle foretages en minimumskonvertering af alle poster ud fra helt formelle krav:

- Tilføjelse af Content og Carrier-information
  - Gradvis rettelse af navneformer mv så de kommer i overensstemmelse med RDA
  - Gradvis supplerung med værkdata
- Systemændringerne vil være forholdsvis begrænsede; den største udfordring vil formodentlig ligge i at kunne håndtere poster i forskellige grader af RDA i samme system.

Konsekvenser i forhold til lokale bibliotekssystemer

- Der vil stadig være et meget lille marked for biblioteker i forhold til at anskaffe nye bibliotekssystemløsninger, idet disse oftest er byggede på MARC21. Omvendt ville man måske kunne købe sig ind i et det fællesskab, som Fælles Bibliotekssystem giver.
- I de lokale systemer skal der ske en opgradering, så man kan integrere nye datafelter

Scenarie B – vi går fra danMARC2 og de danske katalogiseringsregler til MARC21 og RDA

---

¹⁵ Marshall Breeding: Library technology forecast for 2015 and beyond. I: Computers in Libraries. December 2014.

Fælles biblioteksløsninger

- I alle de fælles løsninger vil opsætningen skulle ændres fra danmarc2 til MARC21 som grundformat
- I de fælles løsninger vil der skulle foretages en konvertering til MARC21 af alle poster ud fra helt formelle krav, inklusive en supplerings, så de bliver RDA-hybrider
- Gradvis rettelse af navneformer mv så de kommer i overensstemmelse med RDA (
- Gradvis supplerings med værldata

Lokale bibliotekssystemer

- I de lokale systemer skal der på et tidspunkt ændres til MARC21 og poster skal konverteres
- Muligheder for at anskaffe nyt bibliotekssystem vil blive forøgede. De fleste leverandører erklærer, at de understøtter RDA – dette betyder dog som regel blot, at de har til-ladt visse felter, men systemændringerne burde dermed ikke være specielt problematiske for de systemer, der også findes på det internationale marked ¹⁶

Løsning B forekommer uhensigtsmæssig, da vi ruller eksisterende formatering over til et midlertidigt format (MARC21). RDA's fulde potentiale ville ikke kunne udnyttes i MARC21, så at gå til en ren MARC21 virker ikke anbefalelsesværdigt

Scenarie C – vi går fra danMARC2 og de danske katalogiseringsregler til BIBFRAME og RDA

For at udnytte linked data-modellen BIBFRAME skal systemer og dataudvekslingsprotokoller for en stor dels vedkommende formodentlig omskrives totalt.

Fælles biblioteksløsninger

- Alle systemer skal omstilles til nyt format og system tilrettes til ny praksis
- Høj grad af hybridposter som følge af "gamle" poster efter gammel praksis
- Der vil i en uoverskuelig række år formodentlig være behov for at kunne konvertere 'begge veje' i forhold til de lokalsystemer som ikke opgraderes

Lokale systemer

- I starten vil der formodentlig være et begrænset antal systemudbydere at vælge imellem
- Der skal ske systemomstilling/udvikling ved alle biblioteker, der knytter an til de nationale systemer, hvis BIBFRAME og RDA skal få fuld udnyttelse af dem
- Håndtere konvertering af data, hvis de bliver ved danMARC2 eller MARC21

---

¹⁶ Se f.eks. Vendor interviews på RDA toolkit blog - <http://www.rdatoolkit.org/blog/category/29>

RDA – sammenhæng mellem regler og formater

Oplæg til drøftelse v/ Susanne og Leif)

Indledning

RDA er kommet for at blive. Danmark er ikke en isoleret ø i biblioteksverdenen, så RDA vil under alle omstændigheder have konsekvenser og initialomkostninger for de danske biblioteker. Ikke mindst skal den danske håndtering af autoritetsentiteter ændres for at kunne fungere i forhold til RDA – uanset løsningsmodel.

Scenarier for implementering af RDA i Danmark

Der kan tages udgangspunkt i 3 scenarier:

- 1) Indførelse af RDA uden samtidigt formatskift
- 2) Indførelse af RDA med samtidigt skift af format til BIBFRAME
- 3) RDA indføres ikke (umiddelbart) som katalogiseringsregler i Danmark

Scenarierne skal hver især vurderes ud fra

- faglige fordele og ulemper
- det tidsmæssige perspektiv
- omkostninger

Indledningsvist kan det bemærkes, at det er det bibliografiske format som både inddaterings- og udvekslingsformat, det vil være relevant at vurdere i sammenhæng med katalogiseringsreglerne.

Scenarie 1: Indførelse af RDA uden samtidigt formatskift

Faglig vurdering

RDA og danMARC2: når MARC21 kan, så kan vi også med danMARC2. Metoden vil være at genbruge metoder fra MARC21 håndtering og blive inspireret af deres konverteringer.

Der er en interessant detalje ved nogle af de firmaer, der konverterer til RDA for biblioteker: det er rent MARC21 – på deres hjemmesider omtales BIBFRAME næsten ikke (kun som staffage).

Et afgørende issue er ændringen til at tænke værk og instance / manifestation. Det kan gøres i danMARC2, idet den danske håndtering af hoved/bind kan genbruges til andre typer af relationer mellem poster uden grundlæggende ny funktionalitet.

Et andet vigtigt issue er brugen af autoritetsregistre. I danMARC2 er hjælpepostformatet ikke blevet implementeret i bibliotekerne på samme måde som "Authorities" er i MARC21 formatet. Men det vil kunne gøres, om end det formentlig bliver omkostningstungt.

I forhold til lokalsystemer: En ting er folkebibliotekernes nye fælles bibliotekssystem (FBS) og (og DBC's del af nationalbibliografien): det håndteres i praksis centralt og er dermed en overskuelig (ikke nødvendigvis billig) opgave.

Noget andet gælder FFU- bibliotekerne. Nok er professionshøjskolernes biblioteker i en tilsvarende situation som folkebibliotekerne jf. databrønd og CMS anvendelse, men situatio-

nen er helt anderledes for universitetsbibliotekerne. Her anvendes i vid udstrækning Aleph (SDUB dog Symphony og RUB DDElibra), som også anvendes af en række andre FFU-biblioteker. Derfor er det værd at undersøge hvilke planer/overvejelser Exlibris har. En kontakt siger, at RDA er fint håndteret i ALMA (Exlibris' nye system), men der var usikkerhed om Aleph. Dette undersøges nærmere. Andre systemer, der er i brug for FFU-biblioteker, bør undersøges.

Det vil – uanset ovenstående betragtninger - være en større opgave at starte med at sende forfatter-poster ud i biblioteksvæsenet i en MARC-model uanset hvad DBC gør internt. Det vil være rigtig dyrt at ændre både DDElibra og Aleph (i praksis næppe muligt). Derfor bør vi "tænke ud af boxen" og undersøge mulighederne for at udvikle centrale funktioner med Linked Open Data baserede autoritetsservices, som der kan trækkes på lokalt – både til at berige traditionelle MARC poster og til at bygge grænseflader på.

Tidsperspektiv

De nødvendige tilretninger i danMARC2 vil kunne foretages sideløbende med udarbejdelse af dansk profil og vokabular mv.

Omkostninger

Implementering af nye funktioner i forbindelse med autoritetsentiteter vil under alle omstændigheder være omkostningstung.

Scenarie 2: Indførelse af RDA med samtidigt skift af format til BIBFRAME

Faglig vurdering

Både BIBFRAME og RDA er værk-orienterede i modsætning til AACR2 og MARC – og det er en værk-orienteret verden vi skal bevæge os mere grundlæggende hen i mod. Både RDA og BIBFRAME vil være større omskiftelser og hvis muligt er samtidig hensigtsmæssig.

Tidsperspektiv

Der er ikke endnu en færdig udgave af BIBFRAME og udviklingen er noget usikker. Udmeldingerne peger 2017 som året for den endelige beslutning, men der er indikationer af problemer med Library of Congress som sikker udvikler og primær ejer af BIBFRAME – og dermed for tidsplanen for BIBFRAME. Det vil derfor være en usikker tidsplan at hæfte RDA og BIBFRAME snævert sammen – og i praksis betyde, at efterfølgende scenarie 3 skal sættes i værk som et første trin.

Omkostninger

De primære omkostninger vil ligge i en ændret model for autoritetsentiteter.

Scenarie 3: RDA indføres ikke (umiddelbart) som katalogiseringsregler i Danmark

Faglig vurdering

Hvad sker der hvis vi ikke går RDA i løbet af de nærmest kommende år? De danske biblioteker vil fortsat være afhængige af et samspil med andre landes biblioteker, hvor de primære samarbejdspartnere (den anglo-amerikanske verden og Nordeuropa). Det betyder at der i format og regler skal introduceres nye funktioner for at kunne håndtere brug af relationer til autoritetsentiteter frem for den tidligere gentagelse af metadata i de bibliografiske poster.

Endvidere gælder:

- danMARC2 skal alligevel afspejle RDA (for ikke at tabe data)
- der kommer hybride poster:
- formatclash: felt 100 vil kunne være både et felt i henhold til de danske katalogiseringsregler og i henhold til RDA .

Tidsperspektiv

Scenarie 3 vil alene være et overgangsscenario – og er næppe realistisk i det lange løb.

Omkostninger

Igen vil håndteringen af autoritetsentiteter være den omkostningstunge del. Det vil ikke være gratis at lade være. Der skal bruges midler til at leve med en RDA omverden uden at disse midler ser ud til at give nogen form for nytte (altså udover fremtidssikring).

Andre muligheder

En tilføjelse for en god orden skyld: BIBFRAME uden RDA er i praksis ikke relevant. Det er nok muligt, men giver ikke de nødvendige ændringer.

Andre RDF-løsninger, som fx BL's demoprojekt, der bygger på sammenstykning af vokabularer fra forskellige namespaces som fx FOAF, BIBO og SKOS, vurderes ikke at være realistiske alternativer som fælles løsninger indenfor biblioteksdomænet.

Konklusion

RDA er godt på vej. I den anglo-amerikanske verden og i det nordlige Europa er det rigtig godt på vej. Det ser mere blandet ud i andre dele af verden, men de danske bibliotekernes genbrug af poster kommer i stort omfang netop fra disse lande.

Situationen er derfor ikke om vi skal, men hvordan og hvornår vi skal gå til RDA.

Det helt afgørende fremgår tydeligt af det foregående: den store udfordring bliver ombygningen af den danske håndtering af autoriteter.

RDA udgiftsområder for indførelsen af RDA i Danmark

Dette afsnit indeholder en oversigt til brug for estimering af udgifter og ressourceforbrug ved overgang til RDA-regelsættet. Flere af områderne kan på nuværende tidspunkt ikke beregnes, da det ikke er muligt at beregne udgifterne uden at der er taget nogle beslutninger. F.eks. om overgangen også vil indebære en overgang til et nyt format

1. Planlægningsarbejde

Det anbefales, at der etableres en central styrgruppe, som planlægger arbejdet og implementeringen. Styregruppen kan også arbejde med implementeringen, hvis det besluttet at implementeringen styres fra en central enhed.

Deltager: Repræsentant for folkebibliotekerne, DBC, samt de større forskningsbiblioteker, der ønsker en overgang til RDA. Sekretariatsbetjening fra *Kulturstyrelsen*?

Personaleudgifter: Ca 1 ÅV per deltagende enhed? institution. Eksklusiv implementeringen

Studietur for styrgruppen, **udgifter ca. 6.000 per person.**

2. Implementering: centralstyret vs. lokalstyret

To forskellige modeller, enten hjælper man med implementering og uddannelse fra en central enhed, eller så varetager man dette i lokal regi.

2.1. Fordele med en central model:

- 2.1.1. Man sikrer en konsistens
- 2.1.2. Ensartet niveau i undervisningen
- 2.1.3. Man kan diskutere problemstillinger sammen med andre
- 2.1.4. Synergieffekter.
- 2.1.5. Man kan bedre organisere arbejdet med andre grupper i udlandet f.eks.
- 2.1.6. Opbygning af fælles vidensbank

2.2. Ulemper med en central model:

- 2.2.1. Man bliver nødt til at gøre det samme tid som de andre – kontinuerligt.

2.3. Fordele med en lokal model:

Biblioteket/institutionen kan selv styre arbejdet.
Ifølge Holland bliver licenserne billigere.

2.4. Ulemper med en lokal model:

Man kan ikke drage fordele af synergieffekter i beslutningsprocessen.
Ingen fordele med en fælles videnbank.
Man kan ikke dele udgifterne i uddannelsesniveau.

Udgifter: 0,5 årsværk per institution ved central model

3. Regelsæt

3.1. Udarbejdelse af nationalt materiale

Skabe en dansk profil af RDA:

3.1.1. Oversættelse af terminologi og centrale begreber

3.1.2. Beslutninger af hvad i Danmark skal være "core" osv.

3.1.3. Danske særtillæg som måske ikke helt er RDA

3.1.4. Kontakter med ALA for indarbejdning af materialet i RDA Toolkit

Udgifter: estimeret til 500 tim.

3.2. Publicering

Kulturstyrelsen varetager som regel vedligehold og publicering i samarbejde med BIR og DBC. Udgiftsniveauet til RDA-værktøjerne er fastsat under licenser, men der er et arbejde at opbygge en relation mellem det danske materiale og RDA-værktøjet, se 3.1.4

3.3. Etablering af autoritetsdatasamarbejde

Dette arbejde forventes at være igangsat med den nationale strategi men udgifterne vil være i sammenhæng med evt. konverteringer og systemudvikling.

4. Indsatsområder for data efter ældre regelsæt

4.1 Skal der indføres et nyt format i overgangen til RDA, er der udgifter for konvertering, f.eks. konvertering af DanMARC2 til BIBFRAME. (afhænger af anbefalingen i de pågældende afsnit)

Man må være forberedt på at der bliver diverse udgifter for en del andre konverteringer også. F.eks. må kodninger måske ændres så at regelsættene kan arbejde sammen.

4.2 Formatskifte

En analyse af formatet er af stor betydning.

Skal vi fortsætte vedligeholde DANMARC2 med diverse tilretninger også indenfor RDA, eller skal man vælge et format der viser sig arbejde godt sammen med RDA og andre internationale metadata.

Udgifter: Indførelse af evt. nyt format.

Formatudgifter. Hvad ville en overgang til f.eks. BIBFRAME koste? (Leif?)

5. Licenser

RDA Toolkit, pris for flere end 20 samtidige brugere € 140pp/år (ca. DKK 1.042:-)

50 % rabat for uddannelsesinstitutioner.

Særskilte ekstra rabatter for grupper og konsortier.

National licens, eller per bibliotek. Det beror på hvilke aftalemodeller man beslutter sig for. Da man betaler for samtidige brugere har man måske ikke behov for så mange licenser, f.eks. i Holland har man på KB 4 licenser for ca. DKK 4.000 og det er tilstrækkeligt.

Regner vi med 20 licenser for 20 samtidige brugere for hele Danmark ville prisen så være ca DKK 21.000, plus måske også 20 licenser for uddannelsesinstitutionerne ca 10.500.

6. Uddannelse ved central organisering

Indsatsområder for en central uddannelsesplan:

- 6.1. Fælles brugergruppemøder
- 6.2. Elektronisk undervisningsmateriale
- 6.3. Lokale undervisningsseancer.
- 6.4. Udgift per institution (beregnes per institution)

7. Omlægning af katalogiseringspraksis lokalt

Forskelligt alt efter bibliotekets størrelse.

Har DBC et bud på hvad det koster at omlægge katalogiseringspraksis for folkebibliotekerne for DBC?

8. IT-kørsler

Antallet af IT-kørsler afhænger af det beslutningsgrundlag der er taget og en estimering kan først foretages på det tidspunkt.

F.eks. masserettelser af koder, konverteringer, omlægning af autoritetsdata. Det bliver helt naturligt ekstra opgaver for DBC og alle biblioteker der skal skifte.

9. Bibliotekssystemtilretninger

Det vil være nærliggende at tale om et versionsskifte til et kørende bibliotekssystem. De fleste internationale systemer forventes at kunne håndtere katalogisering efter RDA.

Rapportering fra DBC vedr. netressourcer i nationalbibliografien - ultimo 2014

28.1.2015/hah

Indledning

I forbindelse tillægsaftale 3 vedrørende nationalbibliografien, blev følgende aftalt:

Efter implementering af tillægsaftalen vil Bibliografisk Råd:

- Årligt modtage og drøfte status fra DBC og de af DBC nedsatte udvalg.

Dette notat udgør denne status for 2014.

Det Rådgivende Udvalg for Netressourcer - fælles for Dansk bogfortegnelse, Dansk lydfortegnelse og Dansk billedfortegnelse, der blev nedsat af DBC i januar 2013 og har til formål at fastlægge de overordnede rammer for selektiv udvælgelse og registrering af netressourcer, har i 2014 afholdt 1 møde.

Udvalgets opgave er at pege på de mest relevante udgivelser (hvilke typer, emneområder, indholdsejere etc. man gerne ser registreret) og beslutte, hvordan kvoterne skal anvendes. Udvalget der skal afspejle og repræsentere forskellige bibliotekstyper blev i 2014 på opfordring fra Bibliografisk Råd udvidet med en repræsentant for nationalbibliotekerne.

Udvalget består herefter af:

To repræsentanter fra folkebibliotekernes voksenområde

Birgitte Ebbesen, Helsingør Kommunes Biblioteker

Lena Koustrup Schmidt, Odense Centralbibliotek

En repræsentant fra folkebibliotekernes børneområde

Morten Halskov Jensen, Ringsted Bibliotek

En repræsentant fra skolebiblioteksområdet

Mette Sand, Blovstrød Skole, Allerød Kommune

En repræsentant fra professionshøjskolernes biblioteker

Margit Andresen, Læreruddannelsen Blaagaard/KDAS - UCC

En repræsentant fra nationalbibliotekerne

Jacob Moesgaard, Det Kongelige Bibliotek.

Udvælgelse og prioritering af ressourcer til selektiv registrering er i 2014 sket i samarbejde med udvalget.

Rapportering vedrørende de enkelte fortegnelser:

Tallene i nedenstående er at betragte som foreløbige ca. tal (de er alle hentet i løbet af december) - de endelige tal vil fremgå af det nationalbibliografiske regnskab.

Dansk Bogfortegnelse

E-bøger

Antal registreringer 2014: 7400 (en stigning på godt 5% ift. 2013)

Kommentar: Det Administrative Bibliotek, der har ansvaret for Statens Netarkiv, og Det Kongelige Bibliotek har sammen etableret en løsning, hvor der i DAB's poster indgår en URL, der giver adgang til en isoleret udposning på Netarkivet. DBC argumenterer for at koble nationalbibliografien på en tilsvarende løsning, således at nationalbibliografien i sin registrering af samme materiale medtager linket til udposningen på Netarkivet.

Online-tekster, der ikke er bøger – selektiv registrering

Oprindeligt sat til en kvote på 300 årlige registreringer, - der er ultimo 2014 udarbejdet 211 registreringer i 2014 (heraf: 97 ikke-boglignende (ajourføringsværker) og 114 pjecer/foldere).

I samarbejde med udvalget var det besluttet, at der i 2014 bl.a. skulle ses på en række borgerrelaterede hjemmesider indenfor bl.a. emnerne affald, bæredygtig udvikling, kemikalier i hverdagen etc. under Miljøstyrelsen. Disse er blevet registreret.

Der skulle endvidere ses på "del"-hjemmesider på Kulturstyrelsens (herunder Kulturarv) og Undervisningsministeriets hjemmesider:

Museumsområdet:

Nationalmuseets sider under *Historisk viden – Danmark* var i udvalget udgangspunkt for en snak om, at det kan være svært at afgøre om en side er under ajourføring, eller om den er statisk. Siderne her ser dynamiske ud, men det kan ikke verificeres, så de er registreret som "almindelige" netpubl.

Samme sider blev også brugt til en diskussion af, hvad det præcist er der laves registrering af: den bibliografiske enhed eller registreringsenheden, om man vil: Man kunne godt lave en registrering af *Historisk viden – Danmark* (<http://natmus.dk/historisk-viden/danmark/>), men det blev fundet for overordnet, så det endte med selvstændige registreringer af hver af de 8 afsnit siden består af. Afsnittet om *Flammen og Citronen* (<http://natmus.dk/historisk-viden/danmark/besaettelsestiden-1940-1945/flammen-og-citronen/>) ligger som et kapitel under *Besættelsestiden 1940-1945*. Her blev det vurderet, at det ville give mere mening med en registrering af *Besættelsestiden 1940-1945*.

Undervisningsministeriet:

Ca. 1/5 af de registrerede sider er undervisningsrelaterede sider.

Herudover er bl.a. forbruger/hobbyrelaterede sider om foto, jagt, mobiltelefoni og -apps, hjemmesidekonstruktion, modeljernbaner mm. registreret ligesom alle konkrete registreringsforslag fra udvalgets medlemmer alle er imødekommet.

Det var fortsat også ønsket at registrere en række pjecer: Emnerne herfor har været naturområder og enkelte om sundhedsrelaterede emner (patientrettigheder, hospitalsindlæggelse etc.).

Registrering af blogs drøftet på RUN-mødet og en vis sympati blev tilkendegivet, men der var enighed om, at blogs ofte er enkeltmandsforetagender, hvor det kan knibe med ajourføring og stabilitet. Disse udelades derfor.

I samarbejde med udvalget er det i 2015 besluttet at prioritere netressourcer inden for skoleområdet. Der er allerede modtaget forslag fra RUN-udvalgsmedlem Mette Sand. Ressourcerne skal registreres ud fra en vurdering af indhold mens redskabssites skal udelades.

Udover grundregistrering skal der også tid på vedligeholdelse af eksisterende registreringer, fx opdatering af indholdsbeskrivelser på sites der ajourføres eller omlægninger af en korporations hjemmeside og indhold: Naturstyrelsens sider med foldere er nu omstruktureret, således at de enkelte lokaliteter beskrives mere udførligt og tidsvarende i afsnittet med *Naturguider*. Der er tale om HTML-sider med mere tekst og links til andre sider. Det er lavet responsivt, så læsning på mobil enhed også er OK. De hidtidige PDF-foldere er forsvundet eller ligger som regel som links under lokalitetsbeskrivelsen.
(<http://naturstyrelsen.dk/naturoplevelser/naturguider/>).

Helt generelt: Selektionen kan være uforholdsmæssigt tidskrævende, idet meget tid kan bruges på noget, der ikke fører til registreringer – eller til kun få registreringer. Vores mål er derfor at tage såvel de konkrete som de mere brede forslag der kommer fra RUN-udvalget op samt supplere med det vi selv støder på (bogværker der erstattes af ajourføringsværker etc.) - uden nødvendigvis at skulle udfylde den mulige kvote for registreringer. Omvendt er det vigtigt at fastholde en kvote og dermed muligheden for registrering. Vi vil selvfølgelig gerne have tilbagemeldinger fra BIR og bibliotekerne om nytteværdien af vore registreringer.

Dansk lydfortegnelse

Netlydbøger:

1130 netlydbøger er registreret – et fald på ca. 20% ift. 2013

Netlydbøgerne indberettes stadig automatiseret via Netlydbog.dk (fra 2015 via eReolen/Publizon)

Lydoptagelser - den selektive registrering:

Allerede efter første år blev kvoten på 100 sat ned til 50 og kvoten i stedet anvendt på filmområdet, hvor behovet var større.

Af selektivt udvalgte lydoptagelser er i 2014 registreret 42 titler.

Vi har bl.a. registreret en del af udsendelsesrækken Cordua & Stenos politiske Danmarkshistorie - primært portrætter af danske fremtrædende politikere gennem tiderne. Når vi registrerer udsendelserne er det dels fordi de kulturhistorisk er væsentlige og kan bruges i en uddannelsesmæssig sammenhæng dels at Radio24syv er forpligtet til at offentliggøre sit arkiv i hele den periode stationen har fået lovet støtte (8 år).

Derudover er der registreret 22 foredrag fra foredragsrækken på Det Kongelige Bibliotek:
<http://www.kb.dk/da/dia/online/index.html#foredrag>

Med en kvote på 50 titler er det klart, at der aldrig kan blive tale om andet end punktnedslag af registreringer. Som på tekstområdet vil vi meget gerne have tilbagemeldinger på om registreringerne bliver brugt.

Dansk billedfortegnelse

Danske film på nettet

Antal registreringer 2014: Ca. 518

Herunder danske film på Filmstriben 166

Endvidere er der registreret 184 kortfilm fra Ekko Shortlist, samt 58 titler fra ekurser.nu

Selektiv registrering

Udenlandske film med danske undertekster:

Kvoten for udenlandske film med danske undertekster er 200.

Der er i 2014 registreret 348 titler – alle udenlandske film på Filmstriben, altså ca. 150 mere end kvoten. Omvendt er kvoterne på tekst- og musikområdet ikke opbrugt i 2014, så samlet set overskrides den samlede kvote ikke.

Det må forventes at kvoten for udenlandske film med danske undertekster også i 2015 vil overskride kvoten.

Danske tv-optagelser og danske faste billeder:

Kvoten er 100 (sat op i 2013 fra 50 på bekostning af lydområdet)

Der er i 2014 registreret 102 titler.

Danske tv-optagelser kan registreres, hvis materialet forhandles kommercielt eller hvis materialet formodes at have særlig kulturhistorisk værdi og er tilgængeligt for biblioteksvæsenet.

Vi har derfor brugt en stor del af kvoten på at registrere klassiske børneudsendelser.

Sitet *Danskernes Akademi* som vi har registreret en del fra på baggrund af tilsagn om, at udsendelserne kan forventes at forblive på nettet i en længere periode er desværre lukket ned.

Sitet bestod af forelæsninger produceret af DR i samarbejde med Universiteter og andre videnscentre.

En del af tv-optagelserne ligger dog stadig frit tilgængeligt på nettet på sitet Vimeo.com

Indholdet vil nu desuden være tilgængeligt for højere uddannelsesinstitutioner via Statsbibliotekets Mediestream og for skoler generelt som kopier af udsendelserne, så selve registreringen af indholdet har ikke været helt forgæves, selvom alt indholdet ikke længere kan tilgås online af alle. Vi er i gang med at tilrette links, samt evt. supplerende masserettelse

Det Rådgivende Udvalg for Netressourcer havde foreslået at vi i 2014 så på tre billedarkiver. Disse har vi lavet registreringer på (Historiske billeder, M/S Museet for Søfarts Billedarkiv, AV-materiale fra Stadsingeniørens Direktorat (1761-1998))

Danske musikoptagelser

DMO-registreringer af musik på nettet med fysisk forlæg i 2014: 645

DMO-registreringer af musik på nettet uden fysisk forlæg i 2014: 16

Arbejdet med ren netmusik har vist sig stadig at være en udfordring, da det kræver en del opsøgende arbejde, og da det kan være svært at vurdere, hvorvidt udgivelsen vil manifestere sig fysisk på et senere tidspunkt. De sites vi har lokaliseret, har endvidere vist sig ikke

at være så udbytterige som først antaget. Den estimerede kvote fastholdes dog på 100 titler.

Dansk artikel indeks og og Dansk anmeldelses indeks

Artikler:

Rene elektroniske i 2014: 3338

Links til gratis netartikler ved registrering af fysisk materiale 2014: 5052

Anmeldelser:

2014: Ca. 750 rene netanmeldelser, ca. 600 links til gratis netanmeldelser ved registrering af fysisk materiale)

Pt. registreres der ca. 60 rene elektroniske tidsskrifter, faktisk et mindre fald siden 2013. Transitionen fra fysiske til elektroniske udgivelser er dog stadig en tydelig tendens på artikelområdet. Men denne transition trækker ud, da de forskellige måder og i blandingsformer et tidsskrift udgives på, nu også indbefatter en bevægelse tilbage til det fysiske simultant med onlineudgivelsen. Eksempelvis gik Mandag Morgen på et tidspunkt rent online, men her i 2014 vendte bladet tilbage til at udkomme både fysisk og elektronisk.

Ved slutningen af 2014 registreres der artikler fra 655 tidsskrifter. Heraf udkommer 170 både fysisk og elektronisk.

Generelt for 2015

På både tekst, lyd og filmområdet er der udtrykt ønske fra udvalgets side om i 2015 at være særlig opmærksomme på sider, der kan bruges i undervisningssammenhænge og når elever fx skal skrive emneopgaver mv.

Urtljek

Vi udfører fortsat ikke urltjek, men masseretter ved henvendelse når dette er muligt. Vi har arkiveret en del pdf-filer, som vi har fået tilladelse til at give adgang til en kopi af, men den ideelle løsning er fortsat at linke ind i den del af netarkivet, der kan offentliggøres. Vi overvejer fortsat hvordan vi kan forbedre mulighederne for brugerne, når et registreret materiale flyttes fra den adresse på nettet, det blev registreret med.

Konkluderende bemærkninger herunder evt. forslag til ændringer mv.

Registreringen af de forskellige materialetyper er implementeret – stærkere på nogle områder end andre.

Vores forslag er, at der fortsættes med de tiltag, der er foreslået i samarbejde med Det Rådgivende Udvalg for Netressourcer, samt at filmområdet får lov at overskride sin kvote for udenlandske film med danske undertekster, så længe det ikke samlet set er et problem.

Bilag J - Funktionskoder for ophav

Oversigten og definitionen af de enkelte funktionskoder er baseret på Library of Congress' "Marc Code List" der tager udgangspunkt i MARC21. For yderligere information se Library of Congress' dokumentation på deres

side: <http://www.loc.gov/marc/relators/relaterm.html> og <http://www.loc.gov/marc/relators/relacode.html>

Oversigten består af koder og korte forklaringer. Tillige er anført en kort oversættelse af koden. Den korte oversættelse af koden er ikke lig en anbefalet visning men blot et forslag.

Oversigten er ikke en komplet oversættelse af Library of Congress' liste, men udvalget er tilpasset danske forhold og dansk praksis.

I dokumentet findes koder der allerede er i brug, men også helt nye koder. De koder der er nye og kommer fra Det Kongelige Bibliotek er i listen markeret med **gråt**.

Koden *led* udtrykker ikke en specifik funktion men kan kun bruges i forbindelse med alle andre funktionskoder til at udtrykke et hovedansvar f.eks. hovedforfatter versus medforfatter.

```
700 00 ... *4 aut *4 led
700 00 ... *4 aut
```

Der er tilføjet specielle danske funktionskoder til LC's liste, idet der ikke er fundet koder på LC's liste, der dækker dansk brug af disse funktioner præcist nok. Se til sidst i oversigten. Ved udveksling vil disse kunne udveksles som *oth*.

Tidligere anvendte men nu udgåede koder er markeret i listen som [UDGÅET].

Sidst i bilaget er en mere udførlig definition af de enkelte koder.

Nye koder, der ikke fremgår af den danske liste, skal sammen med en definition anmeldes til Kulturstyrelsen . Nye koder kan enten være koder fra MARC21, der ikke tidligere er anvendt og rent danske koder.

Nye, ukendte koder anbefales behandlet som koden *oth* og oversat som *medarbejder* indtil den nye kode er indarbejdet.

I poster konverteret fra MARC21 vil der forekomme koder, der ikke er indeholdt i nedenstående oversigt, men kun i Library of Congress' "Marc Code List".

Funktionskoder for ophav inkl. forslag til udfoldning af kode i registre

Kode	Kort dansk forklaring	Funktion (LC)	Forslag til udfoldning af kode
act	Skuespiller	Actor	Skuespiller
aft	Forfatter til efterord, efterskrift etc.	Author of afterword, colophon etc.	Efterord
anm	Animator	Animator	Animation
ant	Forfatter til forlæg	Bibliographic antecedent	Forlæg
arc	Arkitekt	Architect	Arkitekt
arr	Musikarrangør	Arranger	Arrangement
art	Kunstner	Artist	Kunstner
aud	Dialogforfatter	Author of dialog	Dialog
au	Forfatter til forord, introduktion etc.	Author of introduction, etc.	Forord
aus	Manuskriptforfatter	Author of screenplay	Manuskript
aut	Forfatter	Author	Forfatter
bdd	Designer af bind	Binding designer	Binddesign
bjd	Designer af smudsomslag	Bookjacket designer	Smudsomslagsdesign
bkd	Designer af bog	Book designer	Bogdesign
bnd	Bogbinder	Binder	Bogbinder
ccp	Idemager	Conceptor	Ide
chr	Koreograf	Choreographer	Koreograf
cli	På vegne af	Client	På vegne af
cll	Kalligraf	Calligrapher	Kalligraf
clr	Farvelægger	Colorist	Farvelægger
cmm	Kommentator	Commentator	Kommentator
cmp	Komponist	Composer	Komponist
cnd	Dirigent	Conductor	Dirigent
cng	Filmfotograf	Cinematographer	Filmfotograf
cns	Censor	Censor	Censor
com	Kompilator	Compiler	Kompilator
cov	Designer af omslag	Cover designer	Omslagsdesign
cre	Ophav	Creator	Ophav
crr	Korrekturlæser (af manuskripter)	Corrector	Korrekturlæser (af manuskripter)

Bilag 9: Bilag J - Funktionskoder for ophav

ctb	Bidragyder	Contributor	Bidrag
ctg	Korttegner	Cartographer	Kort
cur	Kurator	Curator of an exhibition	Kurator
cwt	Forfatter til tekstkommentar	Commentator for written text	Tekstkommentar
dnc	Danser	Dancer	Danser
dnr	Donator	Donor	Donator
drm	Teknisk tegner	Draftsman	Teknisk tegner
drt	Instruktør	Director	Instruktør
dsr	Designer	Designer	Designer
dte [UDGÅ-ET]	Festskriftmodtager	Dedicatee	Festskriftmodtager
edt	Redaktør	Editor	Redaktør
fmk	Filmskaber	Filmmaker	Filmskaber
fmo	Tidligere ejer	Former owner	Tidligere ejer
hnr	Festskriftsmodtager Æresmodtager	Honoree	Festskriftsmodtager Æresmodtager
ill	Illustrator	Illustrator	Illustrator
ins	Dedikationsskriver	Inscriber	Dedikation
inv	Udvikler	Inventor	Udvikler
isb	Ansvarlig institution	Issuing body	Ansvarlig institution
itr	Instrumentalist	Instrumentalist	Instrumentalist
ive	Interviewede	Interviwee	Interviewede
ivr	Interviewer	Interviewer	Interviewer
lbt	Librettist	Librettist	Libretto
led	Hovedansvarlig	Lead	(hovedansvarlig)
ltg	Litograf	Lithographer	Litograf
lyr	Forfatter til sangtekst	Lyricist	Sangtekst
mtk	Referent	Minute taker	Referent
mus	Musiker	Musician	Musiker
nrt	Fortæller	Narrator	Fortæller
orm	Arrangør	Organizer	Arrangør
oth	Udefineret funktion	Other	Diverse
pat	Mæcen	Patron	Mæcen
pfr	Korrekturlæser (af trykt materiale)	Proofreader	Korrekturlæser (af trykt materiale)
pht	Fotograf	Photographer	Fotograf
ppt	Dukkefører	Puppeteer	Dukkefører
prd	Produktionspersonale	Production personnel	Produktion
prf	Performer	Performer	Performer
prg	Programmør	Programmer	Programmør

Bilag 9: Bilag J - Funktionskoder for ophav

pro	Producer	Producer	Producer
prt	Bogtrykker	Printer	Bogtrykker
rce	Tekniker	Recording engineer	Tekniker
res	Researcher	Researcher	Research
rev	Anmelder	Reviewer	Anmelder
sad	Vejleder	Scientific Advisor	Vejleder
scl	Skulptør	Sculptor	Skulptør
scr	Skriver	Scribe	Skriver
sng	Sanger	Singer	Sanger
stl	Kunstnerisk fortæller	Storyteller	Kunstnerisk fortæller
ths	Thesisvejleder	Thesis Advisor	Thesisvejleder
trl	Oversætter	Translator	Oversætter
tyd	Designer af skrifttype	Type designer	Skriftdesign
vac	Stemmer	Voice actor	Stemmer
wdc	Træskærer	Woodcutter	Træsnit

dkani [UD-GÅET]	Ansvarlig institution	Ingen funktion	Ansvarlig institution
dkbea	Bearbejder	Ingen funktion	Bearbejder
dkbra	Brevafsender	Ingen funktion	Brevafsender
dkbrm	Brevmodtager	Ingen funktion	Ingen funktion
dkdes [UD-GÅET]	Designer	Ingen funktion	Designer
dkfig	Ophav til figurer	Ingen funktion	Figurer
dkfvl [UD-GÅET]	Farvelægger	Ingen funktion	Farvelægger
dkind	Indlæser	Ingen funktion	Indlæser
dkins	Indsender	Ingen funktion	Indsender
dkmdd	Meddeler	Ingen funktion	Meddeler
dkmdt [UD-GÅET]	Medredaktør	Ingen funktion	Medredaktør
dkmed [UDGÅET]	Medforfatter	Ingen funktion	Medforfatter
dkmon	Ophav til mønstre	Ingen funktion	Mønstre
dkops	Ophav til opskrifter	Ingen funktion	Opskrifter
dkopt	Optegner	Ingen funktion	Optegner
dkref [UD-GÅET]	Referent	Ingen funktion	Referent
dkste [UD-GÅET]	Stemmer	Ingen funktion	Stemmer
dktek	Forfatter til mindre tekstdele	Ingen funktion	Tekstbidrag
dktil	Tilrettelægger	Ingen funktion	Tilrettelægger

dkved [UD-GÅET]	Ved	Ingen funktion	Ved
-----------------	-----	----------------	-----

Definition af de enkelte funktionskoder listet alfabetisk:

act [skuespiller] Bruges om et ophav, der hovedsageligt medvirker som skuespiller i en musical, en dramatisk præsentation eller anden underholdning.

aft [forfatter til efterord, efterskrift etc.] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for et efterord, en efterskrift eller lign.

anm [animator] Bruges om et ophav der bidrager til en film eller computerprogram ved at skabe bevægelse til ikke-animerede objekter eller billeder. Ved tegnere, hvis tegninger ligger til grund for animationen, bruges *art* [kunstner].

ant [forfatter til forlæg] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for det værk, som det foreliggende værk baserer sig på (f.eks. ved bearbejdelser og lign).

arc [arkitekt] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for at skabe arkitektonisk design, inklusive billedlig gengivelse der viser hvordan en bygning, osv. vil se ud, når den er færdig. Bruges også om den ansvarlige for designets strukturer for deres konstruktion

arr [musikarrangør] Bruges om et ophav, der transskriberer en musikalsk komposition til andet end det oprindelige. I et arrangement forbliver det musikalske indhold stort set uforandret. Ved omfattende omskrivninger der resulterer i skabelsen af et nyt musikværk bruges *cmp* [komponist].

art [kunstner] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for at skabe et værk ved at udtænke og udføre et originalt grafisk design, en tegning, et maleri etc. Hvis kunstarten er fotografi bruges koden *pht*. Ved alle typer af bogillustrationer, der er sekundære i forhold til teksten, foretrækkes koden *ill* [illustrator].

aud [dialogforfatter] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for dialog eller kommentarer i et filmmanuskript eller lydoptagelse.

auj [forfatter til forord, introduktion etc.] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for et forord, en introduktion eller lign.

aus [manuskriptforfatter] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for et filmmanuskript, en drejebog eller scene.

aut [forfatter]: Bruges om et ophav, der er ansvarlig for at skabe et værk, der primært er tekstbaseret uanset materialetype (fx trykt tekst, lydoptagelse, elektronisk tekst, blindskrift) eller genre (fx digte, romaner, blogs). Bruges også om et ophav, der skaber et nyt værk ved at omskrive, omarbejde eller bearbejde et værk af et andet ophav på en sådan måde, at det oprindelige indhold gennemgribende er blevet ændret.

Ved forfatter til filmmanuskript bruges koden *aus* [manuskriptforfatter].

bdd [designer af bind] bruges om person eller korporation som er ansvarlig for et bogbinds design, herunder bindtype, anvendte materialer og alt, hvad der har med bindets dekoration at gøre

bjd [designer af smudsomslag] bruges om person eller korporation som er ansvarlig for udformningen en bogs smudsomslag, herunder valg af materiale og alt, hvad der har med smudsomslagets dekoration at gøre

bkd [designer af bog] bruges om person eller korporation, der medvirker ved fremstillingen af en bogudgave som ansvarlig for hele bogens grafiske design, herunder det typografiske arrangement, opsætning af illustrationer, materialevalg og anvendte processer

bnd [bogbinder] bruges om en person, der indbinder et eksemplar (item)

ccp [idemager] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for den originale ide, som et værk er baseret på.

chr [koreograf] Bruges om et ophav, der komponerer eller sammensætter dansetrin eller lign. Bruges især ved ballet.

cli [på vegne af] Bruges om et ophav på vegne af hvem, et andet ophav handler. I værker ofte benævnt "for".

cli [kalligraf] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for en dekorativ skrift i et dokument.

clr [farvelægger] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for at farvelægge tegninger, fotografier, tryk, kort, animerede billeder etc.

cmm [kommentator] Bruges om et ophav, der fortolker, analyserer eller formidler egne eller andres emner på en lydoptagelse, spillefilm eller andet audiovisuelt medie.

cmp [komponist] Bruges om et ophav, der skaber et musikværk.

cnd [dirigent] Bruges om et ophav, der dirigerer en udøvende gruppe (orkester, kor, opera etc.) i en musical, en dramatisk præsentation eller anden underholdning.

cng [filmfotograf] Bruges om et ophav, der har ansvaret for de billeder, der tages i forbindelse med en optagelse af en spillefilm.

cns [censor] bruges om person eller organisation (korporation), som undersøger bibliografiske resurser med henblik på at forbyde dele deraf, som skønnes forkastelige eller anstødelige af moralske, politiske, militære eller andre grunde

com [kompilator] Bruges om et ophav der har ansvaret for at lave et nyt værk (fx en bibliografi, vejviser) ved at udvælge, arrangere, samle og redigere data, information etc.

cov [designer af omslag] bruges om person eller korporation, som er ansvarlig for udformningen en bogs omslag og anden emballage, "album"-omslag (pladeomslag), bogkassetter og -kartonage

cre [ophav] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for det intellektuelle eller kunstneriske indhold i et værk, når ophavets funktion ikke udtrykkes ved en mere specifik kode. Ved ophav til tekster bruges normalt koden *aut* [forfatter].

crr [korrekturlæser af manuskripter] bruges om person eller korporation som læser korrektur på manuskripter/håndskrifter, som fx den skriptorie-embedsmand, der rettede skriverens arbejde

ctb [bidragsyder] Bruges om et ophav, hvis arbejde indgår i et større værk som f.eks. en antologi, serieudgivelse eller anden samling af individuelle værker. Koden bruges ikke, hvis den egentlige funktion i forhold til et værk er som redaktør, kompilator eller illustratør.

ctg [korttegner] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for udarbejdelsen af kort og kartografiske materialer.

cur [kurator] Forslag: Bruges om et ophav, der er ansvarlig for at udtænke, samle, og/eller organisere en udstilling, samling, og lignende

cwt [forfatter til tekstkommentar] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for kommentarer eller forklarende noter i en tekst.

dnc [danser] Bruges om et ophav, der danser i en musical, en dramatisk præsentation eller anden underholdning.

dnr [donator] bruges om en tidligere ejer af en genstand, som har foræret denne til en anden ejer

drm [teknisk tegner] Bruges om et ophav der bidrager til et værk af en arkitekt, opfinder etc. ved at lave detaljerede planer eller tegninger af bygninger, skibe, fly, maskiner, objekter etc.

drt [instruktør] Bruges om et ophav, der har det overordnede ansvar for eller som er den kunstneriske ansvarlige i et teaterstykke, på en film eller lydoptagelse (herunder den der instruerer skuespillerne og skaber iscenesættelsen).

dsr [designer] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for ideen bag designet i et værk.

edt [redaktør] Bruges om et ophav, der 1) frembringer en samling ved at udvælge og sammenstille materiale fra forskellige værker. Sådanne materialer kan være allerede eksisterende materiale, nyt materiale eller en blanding heraf. Samlingens indhold kan være af et eller flere ophav. 2) bistår et andet ophav med redaktion af værket.

fmk [filmskaber] En filmskaber er en person som har skabt en "uafhængig" eller personlig film. Filmskaberens er personlig ansvarlig for alle aspekter af filmens tilblivelse.

fmo [tidligere ejer] bruges om en person, familie eller korporation, som tidligere på lovformelig vis har været i besiddelse af et eksemplar (item)

hnr [festskriftsmodtager] Bruges om et ophav til hvis ære, et værk er lavet.

hnr [æresmodtager/hædersmodtager] Bruges om en person eller korporation, som hædres med et værk eller et eksemplar (item) (fx en festskriftsmodtager eller en person, der får et eksemplar af et værk overrakt)

ill [illustrator] Bruges om et ophav, der laver illustrationer (tegninger, diagrammer, fotografier etc.) til at ledsage en tekst. Hvis illustrationerne er af kunstnerisk karakter og er en uadskillelig del af værket, bruges koden *art* [kunstner]. Ved fotografier i fotografiske værker bruges koden *pht* [fotograf].

ins [dedikationsskriver] bruges om en person, som har skrevet en dedikation eller en gavetilskrift

inv [udvikler] Bruges om et ophav, der skaber et resultat på baggrund af forskning eller som udvikler en proces for at opnå et bestemt resultat eller lign.

isb [ansvarlig institution] Bruges om et ophav, der har det overordnede ansvar for indholdet i et værk uden at være ophav til teksten

itr [instrumentalist] Bruges om et ophav, der spiller et instrument i en musical, en dramatisk præsentation eller anden underholdning.

ive [interviewede] Bruges om et ophav, der bliver refereret i forbindelse med en eller anden form for udveksling mellem en eller flere personer og en interviewer.

ivr [interviewer] Bruges om et ophav, der refererer og deltager i en eller anden form for udveksling mellem en eller flere personer. F.eks. et interview hvor intervieweren stiller spørgsmål eller en diskussion eller samtale hvor intervieweren deltager.

lbt [librettist] Bruges om et ophav, der er forfatter til musikdramatiske værker (f.eks. operaer, operetter, syngespil), oratorier og andre vokalværker af større omfang.

led [hovedansvarlig] Bruges om en person eller korporation, der har hovedansvaret for udførelsen af en bestemt aktivitet eller funktion. Koden kan kombineres med en anden funktionskode for at angive et hovedansvar blandt flere, der har udført samme funktion. Hvis flere funktionskoder er knyttet til samme opslagsselement, kan koden led kun anvendes, såfremt den vedrører samtlige funktionskoder anført i forbindelse med opslagsselementet.

ltg [litograf] Bruges om et ophav, der forbereder stenen eller pladen for litografisk tryk, inkl. en grafisk kunstner, som skaber et design direkte på den overflade, hvorfra trykning vil foregå.

lyr [forfatter til sangtekst] Bruges om et ophav, der er forfatter til en sangtekst undtagen oratorier.

mtk [referent] Bruges om et ophav, der gengiver udtalelser eller lignende af andre personer, hvor referenten ikke selv har en aktiv rolle i forhold til selve indholdets tilblivelse men kun i forhold til genformuleringen af samme, f.eks. mødereferater.

mus [musiker] Bruges om et ophav, der udøver musik eller som bidrager til det musikalske indhold i et værk, når det ikke er muligt eller ønskværdigt at identificere funktionen mere præcist.

nrt [fortæller] Bruges om et ophav, der fortæller om en bestemt handling, begivenhed eller række af begivenheder. Se også *stl* [kunstnerisk fortæller]

orm [arrangør] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for at arrangere en udstilling, begivenhed, konference etc.

oth [undefineret funktion] Bruges ved funktioner, hvor der ikke findes en præcis kode eller ved funktioner som endnu ikke har fået en præcis kode.

pht [fotograf] Bruges om et ophav der er ansvarlig for at tage fotografier til et fotografisk værk.

pat [mæcen] bruges om en person eller korporation, som har afgivet bestilling på et værk.

Normalt bruger en mæcen sine midler eller sin indflydelse til at støtte kunstneres eller skribenters virksomhed. Begrebet omfatter også dem, der bestiller og betaler for enkeltværker.

pfr [korrekturlæser af trykt materiale] bruges om person der læser korrektur på en trykt tekst inden den udgives

ppt [dukkefører] Bruges om et ophav, der manipulerer, kontrollerer eller instruerer dukker eller marionetdukker i en musical, dramatisk præsentation eller anden underholdning.

prd [produktionspersonale] Bruges om et ophav, der er tilknyttet produktionen (rekvisitter, lys, special effects etc.) af en musical, dramatisk præsentation eller anden underholdning.

prf [performer] Bruges om et ophav, der udviser musikalske færdigheder eller skuespilkunst i en musical, en dramatisk præsentation eller anden underholdning hvis specifikke koder for disse funktioner (*act, cmm, cnd, dnc, itr, nrt, ppt, sng, stl* etc.) ikke bliver brugt. Hvis specifikke koder bliver brugt, bruges *prf* til en person, hvis primære færdighed ikke er kendt eller specificeret.

prg [programmør] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for at skabe et computerprogram.

pro [producer] Bruges om et ophav, der er den øverste administrative leder af en filmproduktion og den økonomisk ansvarlige overfor producenten/produktionselskabet. Kan også være involveret i produktionens kunstneriske udformning. Medvirker ofte ved udvikling af ide og supervisering af manuskript.

prt [bogtrykker/trykker] bruges om en person, familie eller korporation involveret i fremstillingen af en udgave af en trykt tekst, nodetryk etc. ved hjælp af typer eller plader (fx en bog, en avis, et tidsskrift, en plakat, et partitur etc.)

rce [tekniker] Bruges om et ophav, der kontrollerer de tekniske aspekter af en lyd- eller videooptagelse.

res [researcher] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for researcharbejde.

rev [anmelder] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for anmeldelsen af en bog, en spillefilm, forestilling etc.

sad [vejleder] Dansk definition mangler

scl [skulptør] Bruges om et ophav, der laver tredimensionale kunstneriske figurer af sten, ler, metal eller lignende.

scr [skriver] LC's engelske forklaring lidt dunkel (måske skal "and" fjernes): "A person who is amanuensis and for a writer of manuscripts proper"

sng [sanger] Bruges om et ophav, der bruger sin stemme med eller uden instrumental ledsagelse til at producere musik.

stl [kunstnerisk fortæller] Bruges om et ophav, der fortæller en historie med kunstnerisk og/eller teatralisk fortolkning. Se også *nrt* [fortæller]

ths [thesisvejledning] Dansk definition mangler

trl [oversætter] Bruges om et ophav, der overfører en tekst fra et sprog til et andet eller fra en ældre til en moderne form af et sprog - mere eller mindre tæt op ad originalen.

tyd [designer af skrifttype] bruges om en person eller korporation, som har designet/tegnet den skrifttype, der bruges i en bestemt publikation

vac [stemmer] Bruges om skuespillere, der lægger stemme til karakterer i lydproduktioner, animationsfilm, synkroniserede film etc.

wdc [træskærer] Bruges om et ophav, der skærer et billede i relief på en træplade.

Danske specialkoder:

dkbea [bearbejder] Bruges om et ophav, der har omskrevet et værk til en anden litterær form (f.eks. en dramatisering, en versificering eller en roman bygget over et skuespil), eller omskrevet et værk i en anden litterær stil (f.eks. en genfortælling, et resumé eller en udgave for børn) eller reviderer indholdet af et værk f.eks. ved oversættelsen fra et sprog til et andet.

dkbra [brevafsender] Dansk definition mangler

dkbrm [brevmodtager] Dansk definition mangler

dkfig [ophav til figurer] Bruges om et ophav, der har skabt den eller de figurer eller det univers et værk er baseret på, f.eks. en billedbog eller en roman baseret på en tv-seriefigur.

dkind [indlæser] Bruges om et ophav, der indlæser en tekst til lyd (ikke musik).

dkins [indsender] Dansk definition mangler

dkmdd [meddeler] Dansk definition mangler

dkmon [ophav til mønstre] Bruges om et ophav, der er ansvarlig for diverse typer af håndarbejds mønstre i et værk.

dkops [ophav til opskrifter] Bruges om et ophav der er ansvarlig for at komponere en opskrift - typisk på mad. Ved opskrifter på håndarbejde bruges koden *dkmon* [ophav til mønstre]

dkopt [optegner] Dansk definition mangler

dktek [forfatter til mindre tekstdele] Bruges om ophav til isolerede tekstbidrag i mindre omfang i et værk hvor der er et andet hovedophav og hvor f.eks. koderne *aft*, *au* eller *cwt* ikke kan anvendes. Hvis der er tale om tekstbidrag af et større omfang, bruges i stedet koden *ctb* [bidragyder].

dktil [tilrettelægger] Bruges om et ophav, der har ansvaret for programudvikling, herunder idé og koncept og/eller produktion i en musical, en dramatisk præsentation eller anden underholdning.

Anmodning fra KB om at gøre felt 082, delfelt \$c ikke obligatorisk

Kære Kulturstyrelsen

Det Kongelige Bibliotek anmoder om at *c i 082 ikke skal være et obligatorisk delfelt. Vi har fået oplyst, at delfeltet skulle være obligatorisk, fordi det er obligatorisk i MARC 21.

Begrundelsen for at ophæve obligatet er, at ved en undersøgelse synes det, at delfeltet ikke obligatorisk for alle biblioteker, som arbejder i MARC21. Det synes kun at være på et national biblioteks niveau, så delfeltet er ikke altid til stede.

Desuden er det ikke muligt for KB at kunne inddatere de rette versions nr. af klassifikationskoderne i dette delfelt. Dels fordi vi ikke klassificerer og dels fordi vi genbruger bibliografiske poster uden disse oplysninger. Vi kan ikke vide på hvilket version, man har tildelt koden.

Vi håber hermed, at dette vil kunne blive imødekommet

Mvh. Henriette Fog
Førstebibliotekar
Det Kongelige Bibliotek:

Handlingsplan for Bibliografisk råd 2014 – 2015

Ændringer i forhold til foregående version af arbejdsplanener markeret med rødt.

Igangværende opgaver				
Emne	Handling	Prioritering	Status	Tidsplan
RDA	Dansk analyse og beslutningsgrundlag . Temadag 2015 Analyse af musikområdet	Høj	FU udarbejder første udkast til beslutningsgrundlag , som behandles på BIR-møde primo 2015 Er igangsat	2013-2015
National strategi for autoritetsdata, tilretning af hjælpepostformatet og translitterationsstandarder	Udføres af BIR-FU og DBC, KB, København og SB	Høj	Er igangsat	2014-2015
Open Data / Rettigheder til MARCposter	Under hvilke betingelser kan vi gøre data frie ift. tredje part?	Høj	Arbejdsgruppe er nedsat	2014-2015

Opgaver til igangsættelse				
Emne	Handling	Priorite- ring	Status	Tidsplan
Udbredelse og anvendelse af funktionskoder	Forslag til hvordan funktionskoderne anvendes ift. søgning og implikationer heraf.	Høj	Afventer ændringer i RDA og MARC 21	2014
Fuld overgang til UNICODE		Mellem		2015?
Væsentlige manglende analyser i forhold til RDA:				
- <i>Analyse af musikområdet</i>			Er igangsat	2015
- <i>Danske opstillingselementer</i>				2015
- <i>Samspil mellem nye og gamle poster</i>				2015
- <i>Kartografier</i>				2015
- <i>Afhængige værker</i>				2015
- <i>Periodica</i>				2015
Løbende opgaver				
Emne	Handling	Priorite- ring	Status	Tidsplan
Årlig status vedr. tillægsaftale 3 - netressourcer og Nationalbibliografien	DBC indgiver årlig status til drøftelse i BIR		Status fremlagt på BIR-mødet 21.2.2014	Næste status primo 2015

Format- og regelvedligehold og -opdatering	Løbende sagsbehandling og indstilling fra Forretningsudvalget	Høj	Restancer er tjekket og implementeret juni 2011	
Linked Data og BIBFRAME	Løbende orientering om den nationale og internationale udvikling Der nedsættes en arbejdsgruppe der løbende følger udviklingen omkring BIBFRAME	Mellem	Kommissorium for gruppen er fastlagt. Gruppen er sammensat. Første møde november 2014.	2014-2015
Lande- og sprogkoder		Mellem/høj	Der er aftalt proces for vedligeholdelse af bilag C og D i danMARC2 i Forretnings-udvalget	
Opgaver sat i bero				
Emne	Handling	Prioritering	Status	Tidsplan
Katalogiseringsregler og danMARC2. Udvikling i forhold til:				
- ISBD Consolidated		Mellem	Afventer behandling af RDA	
Opdatering af <i>Ordning af registre i onlinekataloger</i>	Udføres af sorteringsarbejdsgruppen		Afventer udvikling inden for b.la. RDA	

Endvidere er følgende er udgået af arbejdsplanen:

Implementering af formatarbejdsgrup- pens ændringsforslag til danMARC2 og opdatering af <i>Praksisregler for søgeveje</i>			Afsluttet	
---	--	--	-----------	--